

SLOVENSKI vestnik

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 15. november 1963

Štev. 46 (1121)

Avstrija in EGS

V Bruslju so zastopniki Avstrije in predstavniki Evropske gospodarske skupnosti ponovno »sondirali« problem pridružitve Avstrije k EGS. Uspeh štiridnevni posvetovanj: o soglasnih nazorih v bistvenih vprašanjih še ne more biti govora. Meseca decembra bo prišlo do novih stikov, ki naj bi omogočili začetek pravih pogajanj.

Kakor je ta ugotovitev kratka in suhoparna, vendar dovolj jasno kaže, da so si zagovorniki pridružitve Avstrije k EGS rešitev tega problema predstavljali mnogo lažje, kot je v resnici. Niti v načelnih vprašanjih doslej niso našli soglasja, toliko težje ga bo najti pri obravnavanju konkretnih problemov in pogojev, ki jih je Avstrija po državni pogodbi prisiljena dosledno braniti.

Pred 25 leti

je dal Hitler povelje za načrtno preganjanje Židov

Pod imenom »kristalna noč« je splošno znan začetek načrtnega preganjanja Židov, za katero je pred petindvajsetimi leti dal Hitler povelje svojim udarnim oddelkom. V eni sami noči so pobesneli nacistični zločinci razdeljali večino židovskih trgovin in stanovanj ter zažgali židovske sinagoge, 20.000 Židov pa odvlekli v koncentracijska taborišča, kjer so jih umorili. Samo na Dunaju je v isti noči bilo požganih 23 velikih židovskih cerkev. Tudi tisti, ki je do takrat morda še zapiral oči pred resnico, je moral ob »kristalni noči« spregledati pravi obraz nacizma.

Ob petindvajsetletnici teh dogodkov je židovsko združenje na Dunaju priredilo spominsko svečanost, katere se je udeležilo tudi več članov zvezne vlade.

Kolonializem na zatožni klopi

Skrbniški svet Generalne skupščine OZN razpravlja o portugalskih kolonijah v Afriki — Angoli, Mozambiku in Gvineji. Ta razprava ni kaj novega o kolonializmu nasploh in o portugalskem kolonializmu posebej je bilo v Združenih narodih že večkrat govora, sprejete so bile tudi posebne resolucije. Toda Portugalska se doslej ni zmenila za nobeno resolucijo Generalne skupščine in tudi ni hotela sprejeti preiskovalne komisije OZN. Prav tako ni pokazala niti malo dobre volje, da bi se pogajala z afriškimi deželami o tem, kako bi uredili vprašanje kolonij v Afriki. »Nepopustljivo, zanesenjaško in samozaverno«, kakor je v Skrbniškem svetu poudaril indijski delegat, nadaljujejo svojo kolonialno politiko.

Zato so afriške in tudi številne druge države na sedanjem zasedanju najostreje obsodile Portugalsko in zahtevale, da se mora prenehati znašati nad Afričani ter se umakniti iz Afrike, kajti »trdovratnost Portugalske, ki se noče odpovedati svojim kolonijam, ne škoduje samo tem odvisnim deželam in njihovemu prebivalstvu, marveč tudi portugalskemu ljudstvu«. Zastopniki teh dežel so pozvali Združene narode, naj jim pomagajo v boju za osvoboditev izpod kolonializma.

Strašna nesreča na Japonskem

Komaj je v Zahodni Nemčiji uspelo po dolgotrajnih prizadevanjih rešiti tri zadnje preživele rudarje iz rudnika Lengede je iz Japonske prispela vest, da je v rudniku premoga v Ohmutu prišlo do eksplozije, ki je zahtevala več sto človeških življenj. V trenutku eksplozije je bilo na delu v rovih skupno 1387 rudarjev, od katerih se jih je 713 rešilo nepoškodovanih ali z manjšimi poškodbami. 219 rudarjev je bilo težko poškodovanih, medtem ko znaša število smrtnih žrtev 447 oseb; osem rudarjev je še zasutih, tako da je njihova usoda negotova, vendar ni računati s tem, da bi bili med njimi še živi.

Predsednik japonske vlade je odredil uradno preiskavo za ugotovitev vzroka nesreče. Toda sindikat rudarjev japonskih premogovnikov je mnenja, da se je nedavna katastrofa v rudniku Ohmuta zgodila zaradi nezadostnih varnostnih naprav. Zato je proglasil 24-urno stavko v rudniku Miike, da bi tako protestiral proti sedanjim pomanjkljivim zaščitnim ukrepom pri delu v japonskih rudnikih.

Istega dne pa se je na Japonskem zgodila še druga velika nesreča. Nedaleč od Tokia so na progi, ki velja za eno najbolj frekventiranih na svetu sploh, trčili trije vlaki in je po zadnjih vestih zgubilo življenje 164 ljudi, več sto oseb pa je bilo poškodovanih.

Naše kritične pripombe o šolstvu

so imele odziv tudi na pristojnem mestu

V zvezi s članki, ki jih je naš list objavil o šolskem vprašanju in opozoril na kričeče nedostatke, je prejelo uredništvo »Slovenskega vestnika« od deželnega glavarja Wendeniga pismo z dne 8. novembra 1963, v katerem je rečeno:

Vaše članke z dne 16. 8. 1963 in 6. 9. 1963 sem vzel za povod, da sem v teh člankih navedena vprašanja predložil ministrstvu za pouk. Ministrstvo za pouk je s pismom od 30. oktobra 1963 odgovorilo naslednje:

K vprašanju o učnih načrtih opozarjamo, da se odredba ministrstva za pouk z dne 4. junija 1963, s katero so bili izdani učni načrti za ljudsko, glavno in posebno šolo, zvezni zakonik štev. 134 - 1963, opira samo na zakon o organizaciji šolstva, zvezni zakonik štev. 242 - 1962, ne pa tudi na manjšinski šolski zakon za Koroško, zvezni zakonik štev. 101 - 1959. Zato ne velja za šole, navedene v §§ 15 in 16 manjšinskega šolskega zakona za Koroško, ki sta na podlagi § 132 odst. 2 zakona o organizaciji šolstva še naprej v veljavi. Za te šole mora ministrstvo za pouk na podlagi § 19 manjšinskega šolskega zakona prav tako kakor za neobvezni pouk slovenščine na ljudskih in glavnih šolah z nemškimi učnimi jeziki izdati učni načrt. Ker pa je pri tem treba upoštevati učne načrte, ki so splošno veljavni za avstrijske ljudske in glavne šole, je bilo treba poleg učnih načrtov, objavljenih v zveznem zakoniku štev. 134 - 1963, čakati tudi na dodatna določila o učnih načrtih s strani deželnega šolskega sveta za Koroško. Ker so zdaj ti pogoji izpolnjeni, je bila uvedena priprava učnih načrtov za manjšinske šole in za neobvezni pouk slovenščine. Čim bo osnutek izdelan, bo poslan deželnemu šolskemu svetu za Koroško, da zavzame stališče.

Iz tega pisma je razvidno, da so bile naše kritične pripombe k današnjim razmeram na šolskem področju v celoti upravičene in potrjujejo v našem listu izraženo mnenje, da za dvojezične šole in za pouk slovenščine še vedno ni učnih načrtov, niti jih ni bilo za svoječasno dvojezično šolo na podlagi odredbe iz leta 1945. Veseli nas, da je naše pisanje naletelo na odziv tudi na pristojnem mestu in pričakujemo, da bo vprašanje čim prej rešeno tako, da bo odgovarjalo željam in potrebam neposredno prizadetih — to je koroških Slovencev.

Poziv generalne skupščine OZN

za prekinitev vseh poskusov z jedrskim orožjem

V okviru razprave o razorožitvi pred Generalno skupščino OZN je bila odobrena resolucija, ki poudarja važnost prekinitve vseh jedrskih poskusov. V resoluciji je poudarjena nevarnost, ki jo ima atomsko žarčenje za vse človeštvo. Resolucija poziva svetovno meteorološko organizacijo, naj sprejme ukrepe za zmanjšanje radioaktivnosti v atmosferi. Dejstvo, da je bila ta resolucija sprejeta brez posebne razprave, kaže dovolj jasno, da se vsi zavedajo velikega pomena, ki bi ga imela splošna prepoved jedrskih poskusov, kakor tudi nevarnosti, ki jo predstavljajo nadaljnji jedrski poskusi.

Deset latinskoameriških držav pa je predložilo v političnem odboru Generalne skupščine resolucijo, s katero zahtevajo podporo OZN za določitev brezatomskega področja v Latinski Ameriki. Predlagana resolucija se sklicuje na deklaracijo predstavnikov Bolivije, Brazilije, Čila, Ekvadorja in Mehike, ki so že meseca aprila izrazili pripravljenost, da z ostalimi vladami latinskoameriških držav podpišejo sporazum, da ne bodo proizvajali, spre-

jemali in imeli jedrskega orožja ter delali poskuse z njim.

Resolucija izraža upanje, da bodo države Latinske Amerike začele proučevati ukrepe za uresničenje omenjene deklaracije in da bodo skupno z jedrskimi silami pomagale pri sklenitvi sporazuma o ustanovitvi brezatomskega področja v Latinski Ameriki vključno Kube. Brazilskega delegata je v političnem odboru zavrnili pomisleke Amerike, ki se ustanovitvi brezatomskih con upira z motivacijo, da bi bilo s tem ogroženo ravnotežje svetovnih sil, ter poudaril, da Latinska Amerika ni področje, kjer prihajata Vzhod in Zahod neposredno v dotik, zato ustanovitev brezatomskega področja tudi ne bi moglo škodovati ravnotežju sil. Predvsem pa v tej zvezi poudarjajo, da Amerika brezatomski coni v Latinski Ameriki ne bo mogla več nasprotovati, ker je v načrt, ki so ga predložile latinskoameriške države, vključena tudi Kuba. Ameriški delegat je namreč izjavil, da bo Amerika vsak sporazum o ustanovitvi latinskoameriškega brezatomskega področja smatrala za neučinkovit, če le-ta ne bo zajel tudi Kube.

Generalni sekretar OZN U Tant opozarja:

Vpliv LR Kitajske je že prevelik

da bi jo lahko še naprej izključevali iz OZN

Na letošnjem zasedanju Generalne skupščine OZN so ponovno razpravljali o sprejemu LR Kitajske v svetovno organizacijo in je bil tozadevni predlog po prizadevanju Amerike spet zavrnjen. Vendar v svetu vedno bolj prodira mnenje, da države z največjim številom prebivalcev ne bo več mogoče izključevati in je to stališče zelo od-

ločno zavzel tudi generalni sekretar OZN U Tant. Na nekem predavanju je U Tant podvomil, ali bo ob čedalje večjem vplivu LR Kitajske na mednarodno politiko še pametno in odločno sploh mogoče tej državi še nadalje odrekli diplomatsko priznanje, marveč jo bo treba upoštevati pri vprašanjih miru in varnosti v svetu.

Generalni sekretar je v svojem predavanju opozoril na širši vzroke, ki lahko privedejo do sporov v svetu:

- ideološki konflikt med Vzhodom in Zahodom, ki je po mnenju U Tanta »najbolj nevaren izmed vseh«;
- konflikt med Severom in Jugom, med revščino in bogastvom;
- boj proti kolonializmu in za enakopravnost, predvsem enakopravnost ras;
- verski konflikt, ki v nekaterih delih sveta povzroča krize.

U Tant je izjavil, da ne verjame, da bo svet postal ali popolnoma komunističen ali popolnoma kapitalističen, marveč izgleda, da se bosta oba sistema medsebojno prilagodila, kakor je vrsta držav že našla kompromis med obema družbenima in gospodarskima sistemoma. S tem je generalni sekretar OZN nedvomno mislil na prizadeva-

45 let avstrijske republike

Na razvalinah nekdanje avstro-ogrske monarhije je bila 12. novembra 1918 razglašena republika Avstrija, ki je torej te dni obhajala 45-letnico svojega rojstva. Ob tej priložnosti je morda na mestu ugotovitev, da je Avstrija ena izmed redkih držav v svetu, ki dneva svojega nastanka ne praznuje kot svoj največji praznik. Se več: Avstrija po drugi svetovni vojni takega praznika sploh nima, saj je tudi praznovanje Dneva avstrijske zastave — kakor smo ugotovili pred nedavnim — več ali manj omejeno le na zelo ozek krog prebivalstva.

Dejstvo, da Avstrija nima svojega narodnega ali državnega praznika, je vsekakor značilno. V povojnih letih je bilo s socialistične strani vloženih že več predlogov, da bi 12. november spet proglasili za državni praznik, kakor je to bil v prvi republiki; prav tako je bilo predlagano, da bi kot državni praznik obhajali Dan zastave, ki spominja na zgodovinski dogodek leta 1955, ko je Avstrija po odbodu zasedbenih sil spet postala svobodna in suverena država. Toda vsi ti predlogi so bili in so tudi ostali samo predlogi, Avstrija pa še vedno nima praznika, ki bi ga enotno praznovali vsi njeni prebivalci.

Je temu mar vzrok pomanjkanje državne zavesti in domovinske zvestobe avstrijskega ljudstva? Gotovo ne! Pretežna večina avstrijskega ljudstva se zavestno in brezpogojno priznava k svoji domovini republiki Avstriji in je to izpričala tudi takrat, ko je bila ta domovina v nevarnosti. Pač pa so na zelo vplivnih mestih ljudje, katerim današnja Avstrija očitno ne pomeni dovolj visokega ideala, ljudje, ki še vedno sanjajo o »veliki domovini« bodisi iz dobe pred letom 1918 ali pa iz temnih časov nacizma. Zato se k današnji Avstriji, samostojni in republikanski, priznavajo le bolj strmežljivo in so s svojim vplivom vedno uspešni preprečiti, da bi bil eden ali drugi zgodovinski pomembni dan proglasen za državni praznik.

Tako je praznovanje pomembnih dogodkov v zgodovini Avstrije prepuščeno zavesti in pripravljenosti posameznikov ali organizacij. Gotovo je značilno, da je proslava 45-letnice avstrijske republike organizirala samo socialistična stranka, kakor tudi ni brez državopolitične pikanterije, da je Otto Habsburg prav v teh dneh spet opozoril nase in ravno na obletnico proglasitve republike govoril o »monarhističnih tendencah« v Avstriji.

Torej je vicekancler dr. Pittermann na dunajski proslavi upravičeno ugotovil: 45 let po ustanovitvi prve republike njeni nasprotniki v in izven Avstrije še vedno niso premagani, marveč so sile avstrijske reakcije ponovno dobile velik vpliv na največjo konservativno stranko naše dežele. Zato se spomin na ustanovitev republike ne sme obhajati s slavnostnim aktom vlade; nobena slavnost v šolah ne sme — po volji reakcionarnih sil desničarskih ekstremistov — naši šolski mladini povedati, kateri ideali so privedli do ustanovitve svobodne republike Avstrije. Reakcija v Avstriji je še vedno dovolj močna, da v drugi republiki prepreči državni praznik republike. Se več, letos spomladi se je čutila krepko dovolj, da je republikansko večino našega ljudstva izzivala s poskusom povratka Otta Habsburga.

Stara monarhija je — kakor je med drugim dejal vicekancler dr. Pittermann — morala propasti, ker ni pravočasno priznala svojim narodom pravico do narodne svobode in demokratske samoodločbe. Mislimo, da bi moral biti to dober nauk tudi za današnjo Avstrijo. Sicer ji ne grozi nevarnost razpada, vsaj ne iz nacionalnih vzrokov, pač pa ima kot demokratska država sveto dolžnost, da je pravična tudi do svojih narodnostnih manjšin, ker le tako bo ostala zvesta idealom, ki so privedli do njene ustanovitve. V ustavi demokratske republike je zapisano, da so vsi državljani enakovredni in enakopravni. Naloga nas vseh je skrbeti za to, da bo ta demokratska ustava tudi prežeta z resničnim življenjem: da bodo v republiki imeli vsi enake možnosti, je na proslavi na Dunaju poudaril tudi notranji minister Olah.

nja in uspehe izvenblokovskih držav, ki se dosledno zavzemajo za načela politike mirljubnega sožitja in so s to politiko že uspešno pomagale mirnim potom reševati razne mednarodne probleme.

Končno je U Tant govoril tudi o dekolonizaciji Afrike in izrazil upanje, da bo ta proces čim prej zaključen. Zgodovina nas namreč uči — je v tej zvezi poudaril — da zmagajo ekstremne sile povsod tam, kjer se svoboda predolgo zatira.

Naloge sovjetskih sindikatov

Pred nedavnim je bil v Moskvi XIII. kongres sovjetskih sindikatov, katerega so se udeležili tudi številni zastopniki delavskih organizacij iz drugih držav. Glavni referat na kongresu je imel predsednik sovjetskih sindikatov V. V. Gršin, ki je na osnovi analize dosedanjega dela nakazal glavne naloge sovjetskih sindikatov v prihodnjem obdobju. Iz njegovega referata objavljamo nekaj glavnih misli o nalogah sindikatov na notranjem področju.

Uvodoma je Gršin opozoril na velike uspehe, ki jih je Sovjetska zveza dosegla v zadnjih letih na vseh področjih gospodarskega, političnega in družbenega življenja. Vsemu dogajanju v državi dajejo pečat sklepi XXII. kongresa KP SZ, ki je izdal program graditve komunizma. Ena najvažnejših nalog za izpolnitev tega programa je zgraditev materialno-tehnične osnove komunizma in vztrajen boj za doseg cilja je hkrati tudi glavna naloga sovjetskih sindikatov v sedanjem obdobju.

Konkreten boj za izpolnitev te naloge se mora odvijati predvsem neposredno v proizvodnji, kjer se morajo sindikati zavzemati za neprestano rast proizvodnje, kajti samo tako bo mogoče doseči povečanje za šestkrat v industriji ter za triinpolkrat v kmetijstvu, kot to zahteva perspektivni plan do leta 1980. Obenem s količinskim povečanjem proizvodnje se mora znatno dvigniti tudi kakovost izdelkov in znižati se morajo proizvodni stroški, kar oboje je v mnogih posameznih podjetjih ali celih industrijskih panogah še vedno močno pomanjkljivo.

Prav tako morajo sindikati več kot doslej prispevati k naporom za izboljšanje vodenja, ki ponekod zaradi nezadovoljive ravni zavira ali celo preprečuje pravočasno izpolnjevanje proizvodnih nalog.

Področje, kjer sindikati lahko največ prispevajo k povečanju proizvodnje, zboljanju kakovosti in povišanju produktivnosti, je zelo razvit sistem socialističnega temovanja za častni naziv podjetij in brigad komunističnega dela. Takšno temovanje, v katerega je vključenih več milijonov ljudi, je že doslej pokazalo dobre rezultate in sindikati se morajo z vsemi silami zavzeti, da bi dobilo še širši obseg, da bi zajelo še več posameznikov in kolektivov.

Sindikati morajo posvetiti več pozornosti kot doslej tudi oblikam sodelovanja neposrednih proizvajalcev pri vodenju proizvodnje in planiranju. V vrsti podjetij že delujejo proizvodni sveti, ki proučujejo osnovna vprašanja proizvodnje in dajejo svoje predloge in sugestije. V teh svetih je uslužbenec 4.600.000 delavcev, inženirjev in asistentov, ki krog pa je treba še dalje širiti in obenem izpopolnjevati oblike sodelovanja neposrednih proizvajalcev v vodenju.

V sklop zahtev, ki jih pred sindikate zastavlja boj za doseg materialno tehnične osnove komunizma, sodijo tudi prizadevanja za čim popolnejše izkoriščanje velikih rezerv, s katerimi razpolaga sovjetsko gospodarstvo, za uvajanje tehnoloških in drugih izboljšav, za boljšo organizacijo in metode dela itd.

Nadaljnja važna naloga sovjetskih sindikatov je vsestranska skrb za človeka. Pri tem zavzema važno vprašanje pravične delitve dohodka in zagotovitev takega plačnega sistema, ki bo pomenil realno nagrado za opravljeno delo, obenem pa deloval spodbudno na povečanje produktivnosti in zbujal materialno zainteresiranost.

Dejavnost sindikatov mora priti do izraza tudi na področju delovne zaščite, kjer se morajo vztrajno boriti za striktno spoštovanje norm in predpisov o varnosti pri delu. Prav tako mora biti neprestana skrb sindikatov za izboljšanje delovnih pogojev, kar je tako v interesu vsakega posameznika, ker mu olajšuje delo, kot v interesu skupnosti, ker boljši pogoji dela vplivajo na večjo produktivnost.

Seveda se dejavnost sindikalnih organizacij ne sme omejiti le na podjetja in sovboze, ampak se morajo boriti tudi za izboljšanje življenjskih pogojev izven delovnega mesta, za zdravstveno zaščito, za izpolnjevanje planov stanovanjske graditve, za izpopolnjevanje komunalnih, trgovinskih in obrtniških uslug, za socialno skrbstvo, za zagotovitev množičnega učinkovitega nadzorstva nad delom in služnostnih in drugih podjetij.

Na področju vzgojnega in ideološkega dela je osnovna naloga sovjetskih sindikatov vzgajati v delovnih ljudeh globoko prepričanje v ideale komunizma, sovjetski patriotizem, predanost domovini in stvari socialističnega internacionalizma.

Razvijati in izpopolnjevati morajo vse oblike delovne vzgoje zaposlenih, vzgajati komunistični odnos do dela, do družbene proizvodnje in družbene lastnine. Prav tako si morajo prizadevati za moralni lik delovnega človeka, ki bo v skladu s partijskim moralnim kodeksom, ki naj bi postal zakon za vsakega delovnega človeka — graditelj komunizma.

Mimo te osnovne naloge si morajo sindikati prizadevati tudi za dvig kulturne in tehnične ravni delavskega razreda; sodelovati in podpirati morajo delo kulturno-prosvetnih organizacij ter z vsemi silami pomagati šolam, univerzam, tehnikumom ter skrbeti za mladino in odrasle, ki se šolajo.

Za socialno oskrbo le 14 % proračuna

Socialisti zahtevajo izboljšanje socialnega skrbstva

Med pogajanji za državni proračun 1964 je bilo s strani ÖVP večkrat poudarjeno, da so sredstva, namenjena socialnemu skrbstvu, mnogo previsoka. Toda med sedanjo proračunsko razpravo v finančnem in proračunskem odboru parlamenta so socialistični poslanci s konkretnimi številkami in argumenti zavrnili ÖVP-jevske trditve in ugotovili, da znaša proračun socialnega ministrstva le 13,9 % državnega proračuna, kar nikakor ni pretirano, če s temi sredstvi primerjamo izdatke za razne druge mnogo manj važne stvari. Naravnost ironija je namreč, če so v državnem proračunu za leto 1964 samo za pospeševanje jahalnega športa predvideni trije milijoni šilingov, medtem ko pri socialno potrebnih plasteh prebivalstva ÖVP pridiga potrebo varčevanja.

V proračunu za leto 1964 je za socialno skrbstvo predvidenih 8356 milijonov šilingov izdatkov in 1422 milijonov šilingov dohodkov. V primerjavi z letošnjim proračunom se bodo izdatki povišali za 548 milijonov, dohodki pa se bodo zmanjšali za 44 mili-

jonov šilingov. Kljub zvišanju sredstev, ki bodo na razpolago, pa se socialni položaj golovih plasti prebivalstva sploh ne bo izboljšal. S socialistične strani je bila zato ponovno stavljen zahteva, da je treba čimprej urediti tako imenovano avtomatično pokojnino, kar pomeni, da bi se pokojnine avtomatično zvišale v razmerju, kakor vsako leto naraščajo stroški za življenjske potrebščine in se temu primerno povišajo tudi dohodki aktivnih delojemalcev. Upokojenci, ki spadajo med socialno potrebne plasti prebivalstva, takega izboljšanja pri sedanji ureditvi niso deležni in je njihov socialni položaj vedno bolj brezupen. Toda ÖVP doslej o avtomatični pokojnini ni hotel razpravljati, kakor je vedno zavlačevala tudi uzakonitev obveznega bolniškega zavarovanja v kmetijstvu.

Ob proračunski razpravi so bili objavljeni tudi podatki o socialnem odnosu pokojninskega zavarovanja. Po zakonih o socialnem zavarovanju znaša število obvezno zavarovanih v Avstriji 2.246.300 oseb, število prejemnikov pokojnin pa 951.450. Ti zakoni se nanašajo na šest zavarovalnih ustanov, namreč na delavce, nameščence, kmetijske delavce, železničarje, rudarje in na obrtnike. Skupni izdatki teh zavarovalnic so za leto 1964 predvideni v višini 13.945 milijonov šilingov, njihovi dohodki iz prispevkov pa samo v višini 10.733 milijonov šilingov. Zato bo morala država prispevati okroglo 3 milijarde šilingov, poleg tega pa kriti tudi izdatke za tako imenovane izravnalne doklade v skupni višini 1251 milijonov šilingov. Državna podpora za pokojninsko zavarovanje pa je pri posameznih zavarovalnicah precej različna: pri kmetijskih delavcih znaša 70 %, pri železničarjih 40 %, pri rudarjih 26 %, pri delavcih 23 %, pri obrtnikih 8 % in pri nameščencih le 4 odstotke. Za vsakega upokojenca mora torej država na leto prispevati povprečno 9300 šilingov pri kmetijskih delavcih, 5200 šilingov pri železničarjih, 3500 šilingov pri rudarjih, 3300 šilingov pri delavcih, 800 šilingov pri nameščencih in 670 šilingov pri obrtnikih.

GOSPODARSKI DROBIŽ

● Nove možnosti za avstrijski izvoz v Indijo

Med svojim obiskom v Indiji je zunanji minister dr. Kreisky razgovarjal s predstavniki indijske vlade o nadaljnjih možnostih gospodarskega sodelovanja med obema državama. Pri tem je ugotovil, da so take možnosti dane zlasti za avstrijsko lahko industrijo in bo vladi na Dunaju predlagal, naj pošlje v Indijo nekaj strokovnjakov, ki bodo podrobno proučili pogoje in možnosti takega sodelovanja. Ob tej priložnosti so se razgovarjali tudi o pomoči, ki jo Avstrija nudi Indiji pri njenem gospodarskem razvoju. Doslej je Avstrija v ta namen nudila pomoč v višini 12 milijonov dolarjev.

● Potrošnja električne energije močno narašča

V letošnjem prvem polletju je potrošnja električne energije v Avstriji narasla za 7,7 %. Ta porast potrjuje račune strokovnjakov, ki so izračunali, da bo potrošnja električne energije v naši državi do leta 1972 narasla za sto odstotkov, namreč od 15 milijard kilovatnih ur v letu 1962 na 30 milijard v letu 1972. Na osebje je znašala potrošnja električne energije lani 2204 kilovatne ure, v desetih letih pa utegne narasti na 4400 kilovatnih ur. Zato je razumljivo, da tudi Avstrija z vsemi silami pospešuje gradnjo nadaljnjih elektrarn.

100 let Slovenskega zdravniškega društva

Slovensko zdravniško društvo je prejšnji teden slovesno praznovalo svoj stoletni jubilej. Najprej je bilo slovesnostno zborovanje, na katerem so se poleg članov društva zbrali tudi številni visoki predstavniki političnega in javnega življenja. O zgodovinskem razvoju Slovenskega zdravniškega društva je govoril dr. Drago Mušič, ki je nakazal težnje tega združenja za strokovni, stanovski in družbeni razvoj zdravstva na Slovenskem. Spomnil se je številnih zdravnikov, javnih delavcev, ki so dali svoj delež v prizadevanjih za ustanovitev popolne medicinske fakultete v Ljubljani, za razmah strokovnega tiska in za uveljavitev napred-

nih idej medicinske stroke in zdravstvene službe nasploh.

Popoldne je priredil predsednik skupščine SR Slovenije Ivan Maček sprejem, prav tako posvečen stoletnici Slovenskega zdravniškega društva, zvečer pa je bil v Slovenski filharmoniji slavnostni koncert, katerega spored je obsegal glasbena dela zdravnikov-glasbenikov. Njihova dela so izvajali mešani zbor „France Prešeren“ iz Kranja pod vodstvom Petra Liparja, sopranistka Vilma Bukovčeva ob spremljavi pianistke Milene Trost ter godalni orkester Slovenske filharmonije pod vodstvom Sama Hubada.

Združena arabska republika pripravlja drugi petletni načrt

Vladni strokovnjaki za plan Združene arabske republike in gospodarskega ministrstva so že začeli sestavljati osnutek drugega petletnega načrta. Novi načrt, ki ga bodo začeli uresničevati leta 1965, je del desetletnega razvojnega načrta, v okviru katerega naj bi Združena arabska republika podvojila narodni dohodek. V začetku sedanjega petletnega plana je znašal narodni dohodek okrog 1,2 milijarde funtov, leta 1970 pa bo po prvih proračunih že dosegel 2,46 milijarde funtov.

Predstavniki vlade pravijo, da se bo drugi petletni plan bistveno razlikoval od prvega predvsem v tem oziru, da bodo glavno pozornost posvetili težki industriji in razvoju sedanjih industrijskih podjetij. V obdobju prvega petletnega plana, ki bo kmalu šel v peto leto, so bili naporji usmerjeni predvsem v predelevalno industrijo. Precej takšnih podjetij ustvarja proizvodnjo z montiranjem uvoženih

delov in je bil ta način gospodarske politike deležen že ostre kritike, ker ni usmerjen na osamosvojitve industrije, poleg tega pa zahteva tudi velike devizne izdatke zaradi uvažanja delov za montiranje. Nekatera teh podjetij pa so morali še posebej subvencionirati, da so s svojimi razmeroma dragimi proizvodi lahko konkurirala na mednarodnem trgu.

V drugem petletnem planu bodo prav tako posvetili posebno pozornost proizvodnji industrijske opreme, ki jo ZAR zdaj uvažuje. Domača industrija naj bi se usposobila tudi za proizvodnjo težke transportne opreme iz domačega materiala, medtem ko se naj bi proizvodnja jekla po drugem planu dvignila od sedanjih okroglo 250.000 ton na približno 1,5 milijona ton. Računajo, da bodo nove tovarne, ki jih bodo zgradili na podlagi drugega petletnega plana, zaposlile nadaljnjih 50.000 strokovnjakov in delavcev.

POŠIROKEM SVETU

PARIZ. — Po informacijah iz dobro obveščenih krogov je francoski predsednik de Gaulle izrazil namen, da ostane na oblasti do leta 1970, torej eno leto po izteku roka za revizijo vojaških sporazumov NATO. De Gaulle si baje ne dela skrbi, kako bo ostal na oblasti, njegova edina skrb je obramba interesov Francije. Izrazil je upanje, da bo lahko ohranil neodvisnost Francije in jo obvaroval pred „dvojno hegemonijo Washingtona in Moskve“.

BONN. — Po večtedenskih pogajanjih sta se Zakodna Nemčija in Madžarska sporazumeli o vzpostavitvi trgovinskih misij v Bonnu in Budimpešti. V obeh državah poudarjajo, da pomeni sklenitev tega sporazuma izboljšanje odnosov med Zahodno Nemčijo in Madžarsko, čeprav obe državi nimata diplomatskih odnosov, ki jih bonnska vlada doslej ni hotela navetati, ker je Madžarska priznala Vzhodno Nemčijo.

KALNA. — V Gabrovnici blizu Kalne v jugovzhodni Srbiji so v okviru posebne svečanosti odprli rudnik urana. S tem se je Jugoslavija uvrstila med tiste redke države, ki same proizvajajo in predelujejo uranovo rudo, enega najpomembnejših faktorjev za razvoj jedrske energije. Predsednik zvezne komisije za nuklearno energijo Avdo Humo je ob tej priložnosti poudaril, da bo Jugoslavija v Gabrovnici proizvedeni uran in druge nuklearne materiale uporabljala izključno v miroljubne namene.

BERLIN. — Vzhodnonemško zunanje ministrstvo je poslalo švedskemu zunanjemu ministrstvu protestno noto, v kateri obtožuje sodelavca švedskega konzulata v Berlinu Jansona, da je pogosto hodil v vzhodni Berlin in organiziral prebeg državljanz Vzhodne Nemčije v Zahodno Nemčijo. Poleg tega je Janson obtožen, da je sodeloval pri falsificiranju diplomatskih potnih listov, ki naj bi jih uporabili begunci iz vzhodnega Berlina.

ANTWERPEN. — V jezikovni vojni v Belgiji, ki že dalj časa traja med štirimilijonskim valonskim prebivalstvom in med Flamci, katerih je približno pet milijonov, je prišlo do nove aktivnosti. Prebivalci flamškega rodu so priredili v Antwerpnu množično demonstracijo, pri kateri so zahtevali federalno ureditev v Belgiji in večje gospodarske ter politične pravice Flamcev.

WASHINGTON. — Prihodnje leto bodo v Ameriki predsedniške volitve, za katere politični opazovalci napovedujejo, da bo volilni boj zelo oster. V zadnjem času je bilo nekaj volitev novih guvernerjev in županov, pri katerih je skoraj povsod zmaga demokratijske stranke. Vendar to še ni dokaz, da bo podoben uspeh dosegla tudi pri volitvah predsednika, kajti že pri sedanjih volitvah tudi vse ostale stranke govorijo o „zmagi“. Pač pa se je pokazalo, da je Kennedyjev osnutek zakona o državljskih pravicah naletel na dober odmev zlasti med črnim prebivalstvom.

LONDON. — Novi predsednik britanske vlade Douglas-Home je bil pri dodatnih volitvah v najmočnejšem konservativnem oporišču Kinross na Škotskem z veliko večino izvoljen za poslanca Spodnjega doma. Toda njegova zmaga nikakor ne daje prave slike o trenutnem političnem razmerju v Veliki Britaniji, kajti istočasne dodatne volitve v Lutonu blizu Londona je prepričljivo zmaga laburističnega kandidata, čeprav je bil pri zadnjih volitvah v tem mestu z večino 5000 glasov izvoljen konservativni kandidat. Zato ni izključeno, da bodo nove parlamentarne volitve, ki bodo verjetno prihodnje leto, prinesle precejšnje presenečenje.

PARIZ. — Vojaški izdatki Francije bodo prihodnje leto znašali 20,5 % skupnega proračuna, to je za 7,16 odstotka več kot lani. Vladni poročevalec je med proračunsko debato izjavil, da bo prihodnje leto prelovnica v francoski oboroževalni politiki, ker bodo strateške jedrske sile iz faze proučevanja prešle v fazo operativnosti. V zadnjih štirih letih je Francija izdala za svoje jedrske sile 8300 milijard frankov, to je 40 % skupnih kreditov za vojaško opremo.

ZADAR. — Na tretjem rednem zasedanju jugoslovansko-avstrijske komisije za turistični in trgovinski promet, ki je bilo od 3. do 7. novembra v Zadru, so podpisali protokol, s katerim je urejen nadaljnji razvoj medsebojnih odnosov na tem področju. Sklenili so, da bo prihodnje zasedanje komisije v Innsbrucku.

BUDIMPEŠTA. — Ob koncu preteklega meseca je bilo v LR Madžarski 10 milijonov prebivalcev, kar pomeni, da se je število prebivalstva od leta 1960 povečalo natančno za 100.000. Hkrati so sporočili, da se je v primerjavi z letom 1961 smrtnost zmanjšala za 11 odstotkov.

BONN. — Sekretar bonnskega obrambnega ministrstva Hopf je med svojim dvotedenskim obiskom na Portugalskem proučeval vprašanje urejanja zahodnonemških vojnih pilotov v portugalskih letalskih bazah. Zahodnonemško obrambno ministrstvo je pred nedavnimi potrdilo, da so na Portugalskem začeli graditi letalska oporišča za potrebe zahodnonemške vojske.

MADRID. — Skupina španskih intelektualcev je poslala ministru za informacije novo protestno pismo, v katerem opozarja na dejstvo, da se v zadnjem času zapirajo nove skupine španskih intelektualcev iz političnih razlogov. Španski intelektualci so v zadnjem času že ponovno obdajali španski režim, da nasilno ravna z vsemi listimi, ki so podpirali nedavno stavko rudarjev v Asturiji.

LJUBLJANA. — Z vrha Triglava je v ponedeljek krenila jubilejna planinska štafeta Triglav-Jajce, ki jo bodo slovenski planinci ponesli preko gora po partizanskih poteh in po poteh delegatov, ki so pred dvajsetimi leti potovali na zgodovinsko II. zasedanje AVNOJ v Jajce. Z 4. novembra pa je krenila z najvišjega vrha Makodonje na pot proti Jajcu štafeta, ki jo je organizirala Planinska zveza Jugoslavije.

STOCKHOLM. — Leto 1964 bo leto Nobelove nagrade za fiziko si delijo trije atomski fiziki: polovico nagrade v znesku kakih 27.000 dolarjev so dodeli ameriško-mu znanstveniku madžarskega rodu Eugenu Wignerju, drugo polovico pa si delita ameriška znanstvenica nemškega rodu Maria Goepfert-Mayer in zahodnonemški znanstvenik Hans Jensen.

Resolucija

Društva slovenskih književnikov

Plenum slovenskih književnikov v Mariboru je v dveh referatih in razpravi obravnaval nekaj izgoče problematike v zvezi s položajem slovenske kulture in posebej jezika ter slovenske knjige:

1. Plenum nalaga odboru Društva slovenskih književnikov in poziva republike kakor krajevne oblasti, da posvečajo posebno skrb navedenim problemom, zlasti še v vseh slovenskih obmejnih krajih.

2. Plenum ugotavlja, da spričo velike tradicije slovenskega jezikoslovja daleč zaostaja preučevanje raznih teoretično pomembnih vprašanj [problem stila in jezika, raziskovanje umetnostno teoretičnih in estetskih vprašanj itd.].

Za raziskovanje stila in podobnih vprašanj bi mogoče lahko dal pobudo in organiziral delo oddelek za literarno zgodovino in umetniški razred SAZU.

3. Plenum je mnenja, da je treba posebno pozornost posvetiti pouku slovenskega jezika zlasti v strokovnih šolah, kjer se vzgaja nova tehniška inteligenca, katere vloga je v naši družbi vsak dan večja.

4. Plenum poziva tudi vse gospodarske organizacije in javne ustanove, da bi posvečale posebno skrb lepoti in čistosti slovenskega jezika v javnem in notranjem poslovanju.

5. V interesu razvoja slovenske knjige bi bil potreben sestanek med založniki, pisatelji, profesorji slovenskega jezika in literaturo, bibliotekarji in raznimi družbenimi organizacijami, ki so po namenu posredno ali neposredno povezani z vprašanjem razvoja in popularizacije slovenske knjige. Na tem sestanku bi bilo treba najti stalne sadobne oblike za pospeševanje rasti slovenske knjige in njene popularizacije.

Ta sestanek bi moral prav tako načeti akuten problem previsoke cene slovenske knjige in njenega financiranja.

6. Plenum priporoča uredništvom dnevnih časnikov, da naj posvetijo izvirnim literarnim delom večjo pozornost kakor doslej in da naj prinašajo poročila o izvirnih knjigah vsaj v takem obsegu kakor o gledaliških predstavah.

7. Plenum priporoča, naj po možnosti vsi slovenski pisatelji s sodelovanjem podpro revijo Obzorja v Mariboru.

8. Plenum poziva vse slovenske pisatelje in pesnike, da naj se v interesu jezikovne celovitosti ravnojo glede pisave „bravec-bralec“ po Ramovič-Zupančičevem pravopisu.

„Mladinski forum 1963“:

Kulturni tedni koroške sindikalne mladine

Že tretjič prireja koroška sindikalna mladina letos svoje kulturne tedne pod naslovom „Mladinski forum 1963“ in prvič bodo letos prirejene podobne manifestacije mladine tudi v drugih avstrijskih zveznih deželah. Namen teh prireditev je v prvi vrsti v tem, da današnji mladini posredujejo možnost spoznavanja sodobne umetnosti in kulture, kar je potrebno še toliko bolj, ker je mladina v dobi industrializacije in tehnizacije še posebno izpostavljena nevarnosti, da v enostranski orientaciji zgubi smisel in razumevanje za mnogostransko in pestro dogajanje okoli sebe. Hkrati pa ima mladina na teh prireditvah tudi priložnost, da izpriča svoje zanimanje, svoje težnje in svoje sposobnosti, skratka: da demonstira svoj položaj, ki ga ima v današnji družbi.

V okviru letošnjih kulturnih tednov koroške sindikalne mladine, ki jih je na veliki slavnosti v celovski Delavski zbornici otvoril predsednik avstrijske sindikalne zveze državni poslanec Benya, so v času od 8. do 23. novembra na sporedu številne prireditve, prirojene okusu in zanimanju mlade generacije pretežni del teh prireditev je koncentriran na Celovec in Beljak. Kot uvod v mladinske kulturne tedne sta bili odprti dve mednarodni umetniški razstavi: v Celovcu razstavlja v Domu mladine koroški umetnik Franz Schneeweiss in ljubljanski umetnik Bogdan Borčič, zastopana pa je tudi italijanska umetnost, tako da ta razstava uspešno izpolnjuje svojo nalogo, seznaniti delovno mladino s kulturnim ustvarjanjem treh sosednjih narodov; v Beljaku pa je v Paracelsovi dvorani magistrata razstava „Mlada umetnost 63“, na kateri poleg Avstrije sodeluje še 18 drugih držav.

Prav tako v okviru kulturnih tednov sindikalne mladine je bila v celovski „Galeriji 61“ odprta zanimiva in reprezentativna razstava pod naslovom „Sodobna avstrijska grafika“, ki predstavlja 35 avstrijskih umetnikov od priznanih mojstrov do mladih talentov (med koroškimi umetniki, ki sodelujejo na tej razstavi, je tudi naš rojak Valentin Oman iz Štebna pri Maloščah, o katerega samostojni razstavi v imenovani galeriji smo svoječasno obširno poročali). Po-

leg tega so v Celovcu še druge razstave: v Delavski zbornici razstava „Mladina pri učenju in ustvarjanju“, v hali celovškega kolodvora razstava o problemih nerazvitih držav pod naslovom „Glad v svetu“ ter v Domu umetnikov razstava otroških igrac.

Z razstavami pa bogati spored kulturnih tednov še nikakor ni izčrpan. Poleg plesnih in zabavnih prireditev obsega še vrsto dis-

kusijskih večerov, posvečenih važnim aktualnim problemom (vprašanje vajencev v gradbeništvu, Kam gre Avstrija?, tujski promet, antisemitizem v Avstriji, poklicna izobrazba, mladinske organizacije), predavanj (mladina v industrijski družbi, združena Evropa kot ideja in uresničitev), literarnih večerov, glasbenih prireditev in slikovnih predavanj (Novi obraz Arabije, Izrael 1963, Belgija, dežela in ljudje), tekmovanja vajencev iz raznih poklicev ter v celovškem gledališču posebno predstavo Shakespearov „Ukročene trmoglavke“ za mladino.

„Mladinski forum 63“ bo s svojim pestrim programom gotovo tudi letos uspešno prispeval k temu, da omogoči mladini srečanje z umetnostjo, z gledališčem, z literaturo in glasbo, s slikarstvom in plastiko kakor tudi z lastno ustvarjalnostjo. Hkrati pa so te prireditve najboljši dokaz, da je prav delovna mladina tista, ki se zelo resno bavi s perečimi problemi današnjega časa.

VIII. mednarodni sejem knjig v Beogradu

V Beogradu se je v torek zaključil VIII. mednarodni sejem knjig, ki je bil po udeležbi domačih in tujih razstavljalcev spet rekorden. Sodelovalo je na njem 90 domačih in 70 tujih organizacij, ki so zastopale 2500 založb. Poleg Jugoslavije je sodelovalo na sejmu še 17 drugih držav: Avstrija, Bolgarija, Češkoslovaška, Anglija, Francija, Nizozemska, Indija, Vzhodna Nemčija, Zahodna Nemčija, Italija, Japonska, Kuba, Madžarska, Poljska, Združene države Amerike, Sovjetska zveza in Švica.

Beograjski knjižni sejem se je v teku let razvil v eno največjih tovrstnih prireditev v Evropi in se uspešno uvršča med podobne sejme v Frankfurtu, Leipzig in Varšavi. Tudi letošnji sejem v Beogradu je poživila vrsta razstav, med katerimi je razumljivo vzbujala največ zanimanja razstava, posvečena 20. obletnici zgodovinskega zasedanja AVNOJ, ki je posredovala zgodovinski pregled tiskov o graditvi ljudske oblasti. Zelo lepa je bila razstava učil in učnih pripomočkov, Zveza književnikov Jugoslavije pa je pripravila posebno razstavo jugoslovanskih del, prevedenih v tuje jezike.

V okviru letošnjega knjižnega sejma so podelili tudi vrsto nagrad za najboljšo opremo knjig.

Bogat obračun dela v letu 1962

Slovenske akademije znanosti in umetnosti

V svojem Letopisu, ki je pred nedavnim izšel pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani, podaja SAZU obračun o svojem delu v letu 1962. Poročilo je zajeto v posebni knjigi, ki obsega 164 strani, in daje podoben pregled o vsestranski dejavnosti največje slovenske znanstvene ustanove. Najprej je govora o organizacijskem ustroju SAZU, drugi del je posvečen članom, v tretjem delu so nanašane obširna poročila o delu akademije in njenih posameznih oddelkov, zadnji del pa se nanaša na publikacije in njih zamenjavo. Letopis je uredil akademik Milko Kos.

Iz poročila je razvidno, da je SAZU ob koncu leta 1962 štela dva častna člana, 33 rednih članov in 16 dopisnih članov. V letu 1962 je akademija zgubila svojega najstarejšega člana, pisatelja Frana S. Finžgarja, kateremu je v Letopisu posvečen spominski članek izpod peresa pisatelja Franceta Bevka. Za rednega člana pa je SAZU v letu 1962 poleg drugih sprejela tudi pesnika Alojzija Gradnika in tako počastila njegov 80-letni življenjski jubilej.

Člani in sodelavci SAZU so se v letu 1962 udeležili raznih mednarodnih strokovnih zborovanj, prav tako pa so se mnogi mudili v inozemstvu zaradi študija (dr. Ivan Grafenauer

in dr. Tine Logar sta n. pr. zapisovala in preučevala slovenska narečja na Koroškem). Posebno obširno je poročilo o delu posameznih sekcij inštitutov za slovenski jezik, za literaturo in za slovensko narodopisje, ena glavnih nalog akademije pa je bila tudi v letu 1962 skrb za objavo del njenih članov in drugih znanstvenih delavcev. Za natis je bilo sprejetih 7 samostojnih del, 10 razprav, ena knjiga Acta carsologica, dva zvezka Arheološkega vestnika, tri muzikalne publikacije in Letopis. Poleg tega pa je SAZU merodajno sodelovala tudi pri izdaji monografije o slikarju Gojmiru A. Kosu, novi izdaji Slovenskega pravopisa in Splošnega tehniškega slovarja.

Svoje objave je SAZU tudi v zadnjem letu živahno zamenjavala za publikacije drugih znanstvenih ustanov in je šla približno polovica naklade njenih publikacij z zamenjavo v širni svet. Ob koncu leta 1962 je bila akademija z zamenjavo povezana z 986 znanstvenimi in drugimi ustanovami v vseh delih sveta, svojo biblioteko pa je obogatila za 4882 bibliotekskih enot potom zamenjave, 1286 del je nakupila, 886 pa jih je dobila podarjenih.

Celotni knjižni fond njene biblioteke je ob koncu leta 1962 štel okoli 95.000 izvodov.

Boj proti nepismenosti

Na svetu je danes še vedno približno 45 odstotkov celotnega prebivalstva, ki ne zna brati in pisati to pomeni, da je skoraj vsak drugi prebivalec našega planeta nepismen. To žalostno dejstvo postavlja pred današnji svet veliko nalogo, ki se skoraj zdi neuresničljiva. Pa vendar bi — kakor je pred nedavnim poudaril generalni direktor UNESCO — tudi to nalogo lahko uspešno reševali, kajti „človeštvo, če bi le hotelo, bi zmoglo če že ne popolnoma odstraniti pa vsaj zmanjšati na minimum odstotek nepismenih ljudi“. Po njegovem mnenju bi bilo to mogoče doseči v desetih letih, če bi si vse države, ki so članice te organizacije, res prizadevale, da bi odpravile nepismenost.

V ekonomskem odboru Generalne skup-

ščine OZN so prejšnji teden predložili delegati 37 držav Afrike, Azije in Latinske Amerike predlog, naj bi začeli s svetovno kampanjo proti nepismenosti. Po predloženem programu bi bilo za 10-letno kampanjo potrebnih približno 42 milijard dolarjev. Če pomislimo, da znašajo stroški za oboroževanje v enem samem letu 150 milijard dolarjev, potem vsota, ki bi bila potrebna za boj proti nepismenosti, res ni velika. Kljub temu pa navedeni predlog ni naletel na splošno razumevanje, marveč so prav tiste države, ki največ poročajo za oboroževanje — na primer Amerika in Francija — izrazile mnenje, da bi bilo bolj realno, če bi vsaka posamezna država izdela svoj nacionalni program boja proti nepismenosti.

Univ. prof. dr. France Bezlaj:

Kritične pripombe

k avstrijskemu delu o koroških krajevnih imenih

Pod tem naslovom je bila v zadnji številki »Razprav in gradiva« Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani objavljena (v nemškem prevodu) recenzija Kranzmayerjevega dela »Ortsnamenbuch von Kärnten«. V skrajšani obliki pa je v slovenskem jeziku izšla ta ocena v Slavistični reviji v letnikih XII in XIII.

Obširno in znanstveno utemeljeno recenzijo je napisal znani strokovnjak univerzitetni profesor dr. France Bezlaj, ki je na našo prošnjo dovolil, da celotno njegovo recenzijo ponatisnemo v našem listu, za kar se mu tudi na tem mestu iskreno zahvaljujemo. — Uredništvo.

Že dolgo napovedano in težko pričakovano Kranzmayerjevo delo o koroški toponomastiki zasluži, da mu tudi slovenistika in slavistika posvetita čim večjo pozornost. Avtorjevo ime je pri nas dobro znano, Kranzmayer je profesor germanistike na dunajski univerzi, nekdanji učenec Primusa Lessiaka, ki je bil tudi rojen Korošec in je svoj čas slovel kot eden najboljših poznavalcev nemško-slovenskih jezikovnih odnosov, čeprav slovenščini in Slovincem ni bil tako privrčen, kakor bi pričakovali od znanstvenika njegovega formata. Kranzmayer je začel vzbujati pozornost že pred vojno, posebno njegova razprava Frühromanische Mundarten zwischen Donau und Adria in deutschen und in slawischen Ortsnamen v »Zeitschrift für Namenforschung« XV, 1939, je svoj čas povzročila veliko hrupa. Danes bi bilo odveč razpravljati o tem zgodnjem delu, ki je bilo slavistično

skrajno pomanjkljivo. Za nas je še vedno merodajna kritika, ki jo je napisal S. Pirchegger v dodatku k svoji brošuri Die Siedlungsgeschichte der deutschen Ostalpenländer im Lichte der Ortsnamenforschung in zbirki »Kriegsvorträge Universität Bonn, 15, 1940, 19—21.

Med zadnjo vojno je Kranzmayer tiskal v okupirani Ljubljani kar tri monografije: Die deutschen Lehnwörter in der slowenischen Volkssprache, dalje Die wichtigsten Kärntner Ortsnamen I. Das Zolfeld in najvažnejšo, dopolnjeno posmrtno zapuščino svojega učitelja P. Lessiaka Die deutsche Mundart von Zarz in Oberkrain. A. Grammatik. Za zadnjo je resnično škoda, da je bil v prvi povojni zmedi uničen večji del naklade, ker je rekonstrukcija izumrlega nemškega jezikovnega otoka na slovenskih tleh metodično zanimivo delo. Lessiak ga je pripravljaval dvajset let in čeprav ga je Kranzmayer do-

polnil po naročilu, je pokazal pri tem vendarle toliko germanističnega znanja, da mu je to delo pripomoglo do upravičenega slovesa. Ne moremo pa tega reči o njegovih nemških izposojenkah v ljudski slovenščini, ki je tendenčna, obenem pa tudi površna in začetniška študija. Kolikor mi je znano, ni doživela nobene slovenistične recenzije in je niti ne zasluži. Onomastika Gosposvetskega polja pa je vredna pozornosti še danes.

Takrat nam Kranzmayerjeva dejavnost razumljivo ni mogla biti simpatična, med vrticami smo večkrat občutili tisto nesrečno naduto superiornost obmejnega nemštva, ki so jo Nemci že tolikokrat drago plačali. Bolelo nas je na primer, kako se more nemški znanstvenik v uvodu Sorške grammatike leta 1944 tako bridko pritoževati nad slovenskim šovinizmom. Po Kranzmayerjevih navedbah naj bi ta knjiga izšla v Waimarju.

Po vojni smo srečavali Kranzmayerjevo živahno in razgibano dejavnost na področju germano-slavistike, posebno onomastike, ne samo v celovski Carinthiji, ampak tudi drugod. Objavil je in še objavlja številne razprave in monografije. Razvil se je v prvovrstnega germanističnega dialektologa, priznanega strokovnjaka posebno za vprašanja bavarsko-avstrijskih govorov. Njegova študija o dunajskem narečju sodi baje med najboljša dela nemške dialektologije. Obenem pa je danes najbolj viden avstrijski imenoslovec. Ostal je v

glavnem zvest Lessiakovemu pojmovanju jezikoslovja, toda onomastika zanj ni več samo pomožna metoda za določanje substitucij in za relativno kronologijo historičnega glasoslovja. Pozna se mu, da se je tesno približal Schwarzovi šoli. Schwarzovo delo Die Ortsnamen der Sudetenländer als Geschichtsquelle je, kot bomo videli, idejno kumovalo Kranzmayerjevi knjigi o koroških imenih. Manjka pa Kranzmayerju Lessiakove široke lingvistične razgledanosti, njegove kritične opreznosti, posebno pri etimologiziranju in ne v najmanjši meri tudi temeljitejšega poznavanja sosednih strok, brez katerega je večsih dokaj riskantno posegati v zapletene probleme lingvistike.

Toliko na splošno o avtorju. Ne gre za to, da bi ga sodili, ali celo že v naprej obsodili, potrebno je to, ker so mnenja o Kranzmayerju v naših strokovnih krogih deljena in se je treba izogniti nevarnosti črno-belega slikanja. Njegov Ortsnamenbuch je gotovo izredno pomembno delo, važno tudi za nas, tako važno, da se bo treba velikokrat zatekati k njemu in ni mogoče izčrpati vse njegove problematike v eni sami recenziji. Bohemistika je za prebavljanje Schwarzove prej omenjene knjige potrebovala več kot četrto stoletja, preden je dokazala varljivost njegovih metod. Vendar pa je tudi Schwarz sam v tem času napravil ogromen razvoj, korigiral celo vrsto zmotnih mladostnih etimologij in metodčnih prijemov. Danes priznavamo E.

Schwarzu, sedaj profesorju germanistike v Erlangenu, vodilno mesto v vprašanjih germano-slovenskih odnosov in slovi kot eden redkih zahodnonemških delavcev, ki mu znanost pomeni iskanje objektivne resnice tudi kadar je govora o Slovanih. Njegova zadnja knjiga Sprache und Siedlung in Nordostbayern je izredno važna tudi za slavistiko zaradi preciznih analiz jezikovnih substitucij in skrbno zgrajenih tez o zgodovini kolonizacije.

Slovani žal še nismo utegnili izriniti svojega imenoslovja za vsestransko osvetlitev zgodovine kolonizacije. Prezgodnjih in ne dovolj utemeljenih trditev je bilo že več kot preveč pri Poljaki in Čehih. Posledica je bila upravičena skepsa, ki je zavrla razvoj slovenske onomastike. Prvi moderni poskus te vrste je Šmilaurjevo Osídlení Čech ve světle místních jmen, ki je navadno izšlo pri češkoslovaški akademiji, obenem z drugimi študijami istega avtorja, posvečenih vprašanjem kolonizacije češkega ozemlja. Gotovo to še ni zadnja beseda, ki jo je mogoče izreči nad slovenskim imenskim gradivom. Zaenkrat šele iščemo metod, s katerimi bi se približali kočljivim snovi. Germanistično raziskovanje nas je daleč prehitelo. Slavist na stičnih germano-slovenskih področjih razpolaga le z dokaj pičlimi sredstvi, da bi mogel prepričljivo oporekati splošnim germanističnim trditvam.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Žvabek

Prejšnjo soboto je bila na žvabeškem pokopališču velika pogrebna svečanost. Ob udeležbi ogromne množice ljudi iz Žvabeka in okolice ter iz daljnih krajev so položili k večnemu počitku telesne ostanke priljubljenega župnika Ignaca Zupana, ki je podlegel srčni kapi. Na pogrebni svečanosti je bilo samoumevno veliko duhovščine, med temi žvabeški domačin kanonik Zechner in pliberški dekan Srienc. Žvabečani so se poslavljali od svojega spoštovanega župnika, ki je bil v pravem pomenu besede ljudski duhovnik, ves povezan z vsemi. Lepe in hude ure je delil z ljudmi, osebno skromen in dober, ter bil vedno pripravljen pomagati vsakemu do skrajnih svojih moči. Po pravici so ga imenovali »oče faranov«.

Župnik Zupan je bil rojen v Lešah pri Begunjah, maturiral je v Kranju, bogoslovje pa je študiral v Celovcu. V krški škofiji je tudi služboval kot duhovnik, med drugim v mladih letih kot kaplan na Prevaljah in v Šmihelu, potem dolga leta kot župnik na Obirskem, kjer je 12 let izvajal tudi učiteljsko službo na osnovni šoli. Med vojno so ga nacisti pregnali v St. Leonhard, po vojni pa je po smrti župnika Uraška nastopil službo župnika v Žvabeku, kjer je deloval do smrti.

Povsod, kjer je služboval, si je osvojil spoštovanje in naklonjenost med prebivalstvom. To pa zaradi svoje nesebične prizadevnosti, skromnosti in plemenitega čistega značaja ter neuklonljive narodne zavesti, ki jo je izpričeval v cerkvi in javnosti pogumno in odločno. Ljudje vedo povedati, da so ga v pregnanstvu cenili tudi pošteno nemško govoreči verniki. Pokojni župnik je bil širok po obzorju in nazorih.

Kakor je pokojni župnik izšel iz kmečke družine ni pozabil svoje prirojene povezanosti z zemljo. Izkazoval jo je s tem, da je tudi kmetoval in čisto sam prijel za kmečko delo. Uspehi njegovega kmetovanja so bili zgled tudi drugim. Njegova zelo priljubljena stroka je bilo čebelarstvo in ga je gojil umno ter napredno.

Pogrebne svečanosti je vodil kanonik Zechner, ki je imel v cerkvi tudi posmrtno pridigo. Ob odprtem grobu pa je dekan Srienc orisal čisti lik pokojnega župnika. Domači pevski zbor je zapel ganljive žalostinke.

Žvabečani pravijo: Škoda je našega župnika, radi smo ga imeli in kdo bo le njegov naslednik!

Umrli je župnik Janez Petrič

V začetku meseca novembra je umrl župnik Janez Petrič, ki je nazadnje župnikoval v Št. Ilju. Tudi on je bil pravi ljudski in narodni duhovnik po geslu iz ljudstva za ljudstvo. Rojen je bil leta 1889 na Strmcu nad Vrbo. Novo mašo je pel leta 1914, potem pa je svoje sposobnosti v duhovniški službi posvetil požrtvovalnemu in nesebičnemu delu za moralno vzgojo in vsestransko blaginjo slovenskega ljudstva, med katerim je deloval. Vedno je stal na braniku svojega zatiranega ljudstva in krivice, ki se gode našemu življu na domači zemlji, so ga bolele v globino ter se je temu z vso odločnostjo upiral. Odločno je obsojal tudi ukrepe cerkvene oblasti, naperjene proti slovenski besedi v cerkvi in šoli, skratka obsojal je načrtno ponemčevanje tudi s strani, od katere bi je ne bilo pričakovati, ker je v nasprotju z naukom Kristusa, ki je ukazal: Pojdite in učite vse narode! — brez dvoma je mislil, da v materini besedi, pa tudi neskladni z okrožnico papeža Janeza XXIII. »Pacem in terris«.

Tak je bil župnik Janez Petrič, skromen in nikdar ni silil v ospredje — pač pa je imel v sebi globoko zavest pravega duhovniškega poslanstva, za kar je žel le malo razumevanja v krogih, ki bi morali prednjačiti v takem plemenitem in moralnem prizadevanju.

Oba umrla ljudska duhovnika bo koroško slovensko ljudstvo ohranilo v trajnem, lepem in čistem spominu.

Zahvala

Vili Kullin iz Novega sela pri Kočmarju vasi prosi za objavo zahvale našem listu, ki je pred meseci prinesel njegovo prošnjo za prispevke za nakup psa vodnika za slepe. Posebno pa se zahvaljuje vsem dobrotnikom, ki so njegovi prošnji ustregli in mu z denarnimi darovi priskočili na pomoč. Razen mnogih darovalcev iz naših domačih krajev so prispevke poslali tudi iz Slovenije, Švice, Kalifornije v Ameriki, iz Leobna in od drugod.

Uspelo gostovanje združenih zborov SPZ:

Navdušen sprejem naše pesmi v Mariboru in Radgoni

Letošnje gostovanje združenih pevskih zborov Slovenske prosvetne zveze je bilo v Mariboru in sploh na Štajerskem pravzaprav jubilejno. Prav 9. novembra 1933 so gostovali koroški slovenski pevci v Mariboru, na povabilo in po prizadevanju Sklada Prežihovega Voranca in občine Maribor pa so po vojni pred desetimi leti koncertirali v štajerski metropoli in od tega časa večkrat. Vedno so bili naši zbori med rojaki na Štajerskem toplo sprejeti kot prinašalci naše koroške narodne pesmi kot močnega dokaza, da koroški Slovenci še živimo. Kakor dolgo se bo glasila slovenska pesem po koroških ravninah in planinah, je gotovo, da koroški Slovenci nočejo umreti temveč živeti, kar je pravica vseh ljudstev. Prav naša pesem nas posebno veže s slovensko narodno celoto, saj je naša pesem del slovenske pesmi, ki uživa priljubljenost in priznanja med vsemi Slovenci.

Združeni zbori so šteli 140 pevcev in pevk in kar je razveseljivo in vzpodbudno, povečini mlade sveže sile, med temi pa tudi nekaj dolgoletnih zaslužnih pevcev. Zbore sta spremljala tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter in priznani skladatelj naših domačih pesmi Pavle Kernjak.

Prvega prisrčnega sprejema so bili naši pevci deležni v reprezentativnem šele pred nedavnim v centru Maribora svojemu namenu izročnemu novemu hotelu »Slavija«. Pozdravne besede in iskreno dobrodošlico sta spregovorila predstavnik Prosvetnega društva »Svoboda« profesor Filo in podpredsednica občinske skupščine Maribor-center Vogrinc. Za topli sprejem se je zahvalil predsednik SPZ.

O koncertu v Mariboru piše mariborski »Večer« na kratko: Kakšno zanimanje je vzbudil koncert koroških pevcev, priča dejstvo, da je bila unionska dvorana razprodana. Pevci in pevke, ki so nastopili v koroških narodnih nošah, so po sleherni pesmi poželi navdušen aplavz. Letos je pevski zbor presenetil mariborsko občinstvo tudi z nekaj umetnimi pesmimi, medtem ko je na svojih prejšnjih nastopih pel le narodne pesmi.

In zares, ko so se združeni zbori predstavili na odru, je napolnil dvorano navdušen aplavz. Bila pa je tudi pestra čudovito lepa podoba ter so prišle do izraza posebno slikovite pestrobavne narodne noše in sploh simpatičen celoten prikaz močnega ansambla.

Spored pesmi je obsegal tri dele: prva dva moški zbori, ki jim je dirigiral Folti Hartman, tretji del pa mešani zbor, ki ga je vodil Vladimir Prušnik. Številno občinstvo, med temi samoumevno zahtevna publika, je pesem za pesmijo sprejemala z ogromnim navdušenjem in viharjem aplavzom. Kakor je bila podoba, so ugajale prav vse pesmi, posebno pa »Mojce« in »Oj ti preburna ženska stvar«, skladbi Pavleta Kernjaka. Barva izvežbanih lepih čistih glasov solistov Hanzija Kežarja, Micke Polzer in Šimeja Wrulicha ml. je vzbujala prijetno presenečenje. Sploh je bilo petje neprisiljeno naravno lepo ter je tudi jezikovno našemu samobitnemu koroškemu narečju ustrezalo v polni meri.

Dirigentoma in predsedniku SPZ so podarili lepe šopke, predstavnik Prosvetnega dru-

štva Svoboda in predsednik SPZ sta v pozdravnih besedah izmenjala misli o pomenu tako veličastnih medsebojnih kulturnih stikov, ki utrjujejo medsebojno spoznavanje in vezi, ne rušijo mejnikov, temveč so element, s katerim gradimo most tudi za dobro razumevanje z narodom sosedom.

Spanje je bilo kratko, toda skupina je držala ves čas vzorno disciplino in vsi so vstali po predpisu. In nobenemu ni bilo žal, kajti kazal se je izredno lep in sončen poznojesenski dan, kar je na vse prijetno učinkovalo. Po zanimivi vožnji skozi prelepo pokrajino so bili koroški gostje spel deležni prisrčnega sprejema v Radgoni s prijazno okolico Slovenskih goric. Prvi jih je sprejel predsednik krajevne SZDL Klemenčič, v pozdrav pa je igrala godba Prosvetnega društva Svoboda. Predsednica občine Radgona Levartjeva je v lepem pozdravnem nagovoru izrazila veselje nad obiskom koroških pevcev ter želela vsem prijetno bivanje na gostovanju ter še nadaljnjih uspehov na področju pevske kulture, ki nas združuje in povezuje v narodno celoto.

V nabito polni dvorani je naše pevce pozdravil ljubeč mladinski zbor s pesmijo »Čej so tiste stezice«. Predstavnik prosvetnega društva Svoboda in hkrati vodja več pevskih zborov profesor Golar je v svojem nagovoru med drugim izrazil ljubezen tamošnjih ljudi do koroških Slovencev, pohvalil lepoto in značilnosti naših pesmi in dejal, da bi brez koroške narodne pesmi slovenska pesem ne bila tako bogata. Tudi tukaj se je za vso lepo pozornost zahvalil predsednik SPZ in znova naglasil lepi namen in pomen gostovanja.

Lahko so naši pevci prepričani in veseli, da je koncert tudi v Radgoni odlično uspel, kar je bilo sklepati po spontanem pritrdjevanju in navdušenju vseh številnih poslušalcev.

Pevci so svojo nalogo zadovoljno rešili in se ta lepi popoldne lahko sprostiti in brez skrbi predali lepim in prijetnim doživetjem. Povedli so nas v Radence, znamenito zdra-

Škofiče

v Holbičah. Pokojni je bil vzoren in napreden kmet, marljiv in skrben, narodno zaveden ter je v tem duhu vzgojil tudi svoje otroke, ki danes marljivo in uspešno sodelujejo v naši prosveti in združništvu.

Nad 65 let je pokojni obdeloval in negoval svojo domačo zemljo in kljuboval vsem gospodarskim stiskam, ki so v preteklosti zadevale prav posebno tudi kmetijsko gospodarstvo. Razen tega je bil vsekdar dober in ustrezljiv sosed in nikomur ni odrekel pomoči, kadar koli in kjer koli je le mogel pomagati. Pokojni Piček je bil velik ljubitelj našega tiska, do zadnjega je bil naročnik Slovenskega vestnika in časopisi ter knjige so mu bile v pouk in razvedrilo.

Tudi temu dragemu pokojniku so na domu in ob odprtem grobu zapeli v slovo isti pevci kot na Miškulnikovem pogrebu, Lovro Kramer pa je spet izrekel poslovilne besede ter se v imenu sosedov, v imenu Slovenske kmečke zveze in vseh rodoljubov zahvalil Pičku za vse dobro in koristno, kar je storil v življenja dneih za rast in krepitev slovenskega ljudstva.

Oba blaga pokojnika bomo ohranili v trajnem lepem spominu, žalujemo svojcem pa izrekamo naše srčno in odkrito sožalje.

KOLENDAR

Petek, 15. november: Albert
Sobota, 16. november: Otar
Nedelja, 17. november: Gregorij
Ponedeljek, 18. november: Odon
Torek, 19. november: Elizabeta
Sreda, 20. november: Feliks
Četrtek, 21. november: Dar. D. M.

vilišče, kjer smo si ogledali zdraviliške zgradbe in naprave ter krasne parke.

Višek sproščene družabnosti in veselja pa je bil na hribu Kapela v vinorodno okolico, odkoder je najlepši razgled po Slovenskih gorah. Predsednik Delavskega sveta Perša je koroške goste iskreno pozdravil in razložil delo, ustroj in zmogljivost Vinogradniško-gospodarskega podjetja Kapela. Nato so razkazali ogromne, čiste in sodobno urejene kletne prostore z velikanskimi sodi, kjer dozoreva kapljica — ne kapljica, temveč na mnoge tisoče litrov vina iz tamošnjih goric.

Ne bi bilo prav, če bi ob tej priložnosti ne omenili, da so se povsod, najbolj pa na Kapeli — kje so to zvedeli, ne vem — spomnili življenjskega jubileja predsednika SPZ dr. Francija Zwittera in mu čestitali z najboljšimi željami. Spontano so naši pevci zapeli »Zadoni nam... Slavljenec je bil nekoliko v zadregi, zahvalil se je za pozornost in v svoji skromnosti dejal, da tega ne zasluži, saj stori le svojo dolžnost.

Za zaključek je mestni svet Maribor priredil našim pevcem banket v hotelu »Orel«. Koroške goste je pozdravila predsednica mestnega sveta Kolaričeva. Za lepe besede se je zahvalil predsednik SPZ in hkrati izrekel prisrčno zahvalo vsem, ki so z veliko požrtvovalnostjo kakor koli doprinesli k lepemu uspehu turneje združenih pevskih zborov SPZ v dneh 9. in 10. novembra 1963.

Celovec

Poveljstvo za prometne nezgode celovške zvezne policije je moralo meseca oktobra 132-krat nastopiti pri prometnih nezgodah na mestnem področju. Pri teh prometnih nesrečah je bilo udeleženih 7 omnibusov, 97 osebnih in 23 tovornih avtomobilov, 16 motornih koles in rolerjev, 50 mopedov in koles, 2 ročna vozova in 20 pešcev.

Pri teh nesrečah so ugotovili 79 osebnih poškodb: 5 oseb se je smrtno ponesrečilo, 29 pa je bilo hudo in 54 lažje poškodovanih. V 53 primerih je nastala le materialna škoda. Vzroki nesreč so kokor običajno prekomerna brzina, prehitvanje in neupoštevanje drugih predpisov, ravnanje pešcev proti prometnim predpisom in ne nazadnje, kakor vedno — alkohol za volanom.

Dob

Pred nedavnim je umrla Marija Oman. doma v hišici pri Marijani v Dobu. Pokojna je bila doma iz Škofje Loke. Ko se je priselila v naš kraj, se je kaj kmalu udomačila med slovenskim prebivalstvom, ker je bila tudi sama vse življenje narodno zavedna. Postala je v pravem pomenu besede naša domačinka.

Pokojna Marijana je bila mati žene Mirka Nachbarja, nam vsem znanega in med vsemi priljubljenega mladega Kropa v Vidri vasi.

Pogrebni svečanosti se je udeležilo lepo število žalnih gostov iz vasi in okolice ter so s tem izkazali blagi pokojnici svoje spoštovanje in ljubezen. Naj Marijana v miru počiva, žalujemo pa izrekamo naše iskreno sožalje.

»Mati Tereza« v Libučah

Oder mladje, ki je minulo nedeljo zvečer gostoval z igro »Mati Tereza« v Libučah, je s predstavo v tej vasi gotovo zadovoljen. Vodja ansambla je v svojem pozdravnem nagovoru predstavil igralsko skupino zelo številni publiki, kajti dvorana v gostilni pri Železniku je bila nabito polna. Na igro so prišli mladi in stari, ljudje vseh vrst: kmetje in kmetice, delavci in kar je samoumevno — mladi svet.

Občinstvo je sledilo igri z veliko napetostjo in zanimanjem. Igrali so dobro, saj so igralci preizkušnjo že prestali na odrih v več koroških krajih. Dejanje in prizore igre so ljudje spremljali z velikim pritrdjevanjem.

Za nameček so zbrane Libučane in okoličane odlično zabavali muzikanti »Veseli študentje«, ki so s posrečenimi komičnimi vložki ustvarili nad vse razigrano razpoloženje.

Prireditev je znova dokaz, da se ta zvrst prosvetne dejavnosti med našim ljudstvom še ni preživela, marveč si jo želi vedno spet. Skušajmo temu hotenju bolj ustreči v okviru naših prosvetnih organizacij.

VODA — življenjska snov

Naš organizem je sestavljen večidel iz vode

Ko bi vas kdo vprašal, katere snovi je v našem telesu največ, bi mu hočeš nočeš morali odgovoriti, da je glavni »gradbeni material« našega organizma — voda. Tudi protoplazma, ta »življenjska snov« in hkrati ena najbolj zamotano sestavljenih snovi, vsebuje večidel vodo. Statistika podatkov o tem, kako je sestavljeno naše telo, nam vse to zgovorno potrjuje; od skupne količine najrazličnejših snovi, ki je iz njih sestavljen organizem odraslega človeka odpade na vodo 67 odstotkov. Pri novorojenčku je ta odstotek še večji: kar 77 odstotkov njegovega telesa sestavlja voda, toda vse to je še malo v primerjavi s človeškim embriom (zametkom), v katerem je kar 97 odstotkov vode!

Pa kje je vsa ta voda v našem telesu? Vprašanje je pač takšno, kot si ga zastavi nestrokovnjak, pa je vendar umevno. Ko namreč slišimo vse gornje podatke, se nam nehote zazdi, da bi morala voda iz nas kar brizgniti kot iz kakšne preluknjane vodovodne cevi, brž ko bi se le malo oprasnili; posebej se nam to lahko zazdi, ko še izvemo da je približno 45 odstotkov vse vode, kar je imamo v organizmu, zbrane v naši krvi. Kje je torej zbrana voda v našem organizmu, se pravi kje je ostalih 55 odstotkov vode, kolikor je ni v krvi?

Ostanek vode je bodisi »ujet« v notranjosti celic našega organizma (tam je 35 odstotkov vse vode, kolikor je v našem telesu), ali pa je razporejen v vmesnem prostoru med milijardami teh celic (15 odstotkov). Zadnjih pet odstotkov vode, kolikor jih še manjka do celote, je zbranih v raznih votlinah po našem telesu.

Voda v našem telesu nikoli ne miruje, ampak se neprestano giblje in prehaja zdaj sem, zdaj tja. Voda, ki je v naši krvi, se meša s tisto, ki je v medceličnem prostoru; le-ta pa spet prihaja skozi opne celic in se meša z vodo, ki je v notranjosti celic. Proces poteka kajpak tudi v obratni smeri: iz notranjosti celic prehaja voda v medcelični prostor, od tam pa spet v kri in tako dalje.

Vse to prehajanje vode v našem organizmu ne poteka brez določenega »voznega reda«. Vse procese, ki se sicer precej zamotano, je imenitno urejen in uravnotežen: vedno je približno 45 odstotkov vode v krvi, okoli 35 odstotkov v notranjosti celic, 15 odstotkov v medceličnem prostoru in 5 odstotkov v telesnih votlinah. Ta »približno« se nanaša na minimalne spremembe, ki nikoli ne presežejo 1 odstotka!

Ta odlično urejeni krogotok vode znotraj našega telesa imenujejo fiziologi »ravnovesje vode v organizmu«.

Seveda mora človek skrbeti za to, da se to ravnovesje vode v telesu nikakor ne poruši; o tem so se — dostikrat zelo nesrečno — prepričali na lastni koži mnogi popotniki, ki so sredi Sahare ali kje drugod v puščavskih predelih ostali brez pitne vode. Človek mora namreč kar naprej dovajati svojemu telesu nove količine vode, ker organizem vodo spet izloča, s tem pa se poruši notranje ravnovesje in posledica je navsezadnje — smrt.

Koliko vode potrebujemo

Povprečno izloči odrasel človek vsak dan okoli 3 litre vode iz svojega telesa: nekaj z

urinom (2 litra), nekaj z znojem (0,5 litra), z izdihavanjem (0,25 litra) in z blatom (0,25 litra). To izločeno vodo nadomestimo v glavnem na tri načine: z vodo, ki jo popijemo (2 litra), s »predelano« vodo (0,75 litra) in z »oksidativno« vodo (0,25 litra). »Predelana« voda je sestavni del naše hrane, »oksidativna« voda pa nastaja v našem organizmu kot produkt pri presnavljanju: vodik iz hrane se spaja s kisikom, ki ga vdihujemo iz zraka, produkt tega spajanja pa je voda.

Vemo, da ne potrebujejo vse živali enake količine vode za ohranitev življenja. Znanstveniki so o tem celo iznašli določeno matematično formulo, ki govori o razmerju med velikostjo in težo kakšne živali ter količino vode, ki jo ta žival potrebuje za življenje. Zanimive so primerjave podatkov o tem, v kolikem času porabi kakšna žival toliko vode, kolikor sama tehta. Pri miših znaša to obdobje komaj pet dni (ko bi 75 kilogramov težak človek potreboval toliko vode, bi je moral popiti vsak dan po 15 litrov!), pri kravah kar 2 tedna, pri kamelah pa celo tri me-

sece. In kako je s človekom? Pri ljudeh znaša to obdobje približno 30 dni.

Pravi »rekorderji« med živalmi so na tem področju želve, saj daleč prekašajo celo »puščavske ladje«, kamele; želva porabi toliko vode, kolikor sama tehta, šele v enem letu! Toda vse to je zelo skromno v primerjavi s podatki iz rastlinskega sveta: puščavski kaktus porabi toliko vode, kolikor tehta, šele v obdobju 29 let! Zato je razumljivo, da kaktusov ne morejo uničiti niti dolgotrajne, celo več let trajajoče suše.

Posledice porušenega ravnovesja

Ko vemo, da vsebuje naš organizem tako natanko uravnoteženo količino vode, nas ne bo preveč presenetila ugotovitev, da so mnoge bolezni — neposredno ali pa posredno — posledica porušenja tega ravnovesja vode v telesu. Pri hudih srčnih obolenjih je na priliko eden glavnih znakov bolezni tako imenovani edem (zabuhlina), ki ni nič drugega kot nabiranje vode v določenem delu tkiva. To pretirano nabiranje vode zdravijo zdaj zelo uspešno s tako imenovanimi diuretiki (preparati, ki pospešujejo delovanje ledvic). Ledvice začnejo hitreje proizvajati urin in tako se prebitna voda izloči iz organizma. Včasih bolnik že po eni sami injekciji takšnega preparata izloči kar 15 litrov prebitne vode iz svojega telesa.

Bolezni glavkom — ki povzroča pri ljudeh zelo dosti slepote (včasih so ji rekli tudi »zelena mrena«) — je značilna bolezen, ki nastane zaradi porušenega ravnovesja vode v organizmu. Toda pri tej bolezni ne gre za litre, ampak komaj za — kapljice vode. Prednja očesna votlina je napolnjena s posebno tekočino (znanstveniki jo imenujejo aqueous humor), ki vsebuje skoraj 100 odstotkov vode. Posebni kanalčki omogočajo, da se ta tekočina neprestano pretaka sem in tja ter se pri tem obnavlja. Pri bolezni glavkomu pa ta cirkulacija preneha; tekočina po kanalčkih sicer še doteka v prednji del očesa, ne more pa več od tam odtekat. Zato se začne tekočina v očesu nabirati in čez nekaj časa postane pritisk tako hud, da očesni živec ne deluje več: človek tedaj oslepi.

Obilno potomstvo

Potomstvo vsake rastline bi težilo v neskončnost, če ne bi narava sama zavirala ta razvoj. Makov cvet na priliko vsebuje kakih 3000 zrn. Če bi vsako zrno dalo enako število potomstva, bi imeli v šest letih

2 100 000 000 000 000 000 000 000 zrn, to je prostornino 700 000 000 000 000 000 cm³. Če bi jih raztresli po 7000 celinah, velikih kot Evropa, bi jih prekrila s 70 cm debelo plastjo. In vse to bi prišlo iz ene same makove glavice.

Številke bi bile še znatno večje pri škrbincu, ki daje okoli 190 000 zrn na leto.

Neslišni zdravilni tresljaji

V Ameriki in Franciji so na področju biologije izvedli pomembne poizkuse z ultrazvoki. Med drugim je znanstvenikom uspelo napraviti nenapadalne stafilkoke, bolezenske mikrobe furunkuloze. Encimi so fermenti, ki pospešujejo kemične reakcije v našem organizmu. Brez encimov bi naš želodec potreboval meseca, da bi prebavil košček mesa. Encime prenašajo bakterije, ki jih je treba ubiti, da dobimo čiste encime. To napravijo tako, da jih dobesečno »razkosaajo« z ultrazvoki. Tako je moč v vsaki lekarni kupiti pepsine, tripsine, ptialine, lipase itd.

Če bakterije in bacile izpostavimo vibraciji ultrazvokov, jih ti zlahka ubijejo. Z eksperimentiranjem skušajo dobiti šibkejšo vrsto, da bi jih lahko vcepili v človeško telo in ga imunizirali. Na kolumbijski univerzi z Združenih državah se zanimajo predvsem za bacile porodne mrzlice in tifusa, za bakterije gripe in za virus, ki povzroča poliomielitis. Tam se prav tako trudijo, da bi tumorje na možganih uničili z neslišnimi ultrazvočnimi vibracijami.

Slepci so izredno občutljivi za ultrazvoke. V Pavlovem inštitutu v Leningradu so 26 slepcem po zvočnih predvajalcih ultrazvoke različnih frekvenc. Vsako število vibracij je ustrezalo določenim barvi. Vsi preizkušanci razen dveh so pravilno brali vse barve. Je mar v tem iznajdba optičnih aparatov za vse tiste, ki so izgubili vid?

Rekordi v svetu tehnike:

Rekordni poleti med pticami

Razdalje, ki jih številne ptice lahko prelete, so prav neverjetne. V »Derby 1935« je neki poštni golob porabil za pot od Hoek van Holland do Berlina — to je 650 km — 7 ur in pol.

Hudournik zmore v enem dnevu preleteti brez prestanka 900 kilometrov. V letu dni bi tako osemkrat obletel Zemljo. Deževnik lahko preleti 5200 kilometrov. Vsako leto leti iz Behringove ožine do Nyassalanda, ki je 1200 kilometrov na jugu v Afriki. Zlati hudournik porabi 35 ur za razdaljo 3000 kilometrov, ki ločijo Aljasko od Havajskega otočja in pri tem napravi kakih 252 milijonov zamahov s krili.

Albatros lahko šest dni spremlja hitro čezoceansko ladjo. Nekatere morske lastovice prelete Pacifik v enem samem letu, brez počitka.

Jekleni orjaki

● **NAJVEČJA KALORIČNA ELEKTRARNA** na svetu je TVA v ameriški državi Tennessee. Na leto proizvede okrog eno milijardo 600 milijonov kilovatov in porabi 4 milijone ton premoga.

● **NAJVEČJA ATOMSKE ELEKTRARNE** je pri Hinkley Pointu v Angliji. Ima dva jedrska reaktorja po 500 tisoč kilovatov, ki sta nameščena v dveh po 50 metrov visokih zgradbah.

● **PRVO PLIMNO ELEKTRARNO**, ki jo bo poganjalo morje (plima in oseka), gradijo na izlivu reke Rancea pri St. Malou v Franciji. Obratovati bo začela 1966. V 800 metrov dolgem jezu bo 24 turbin.

● **NAJVEČJA HIDROCENTRALA** na svetu bo začela obratovati čez leta pri Bracku v Sibiriji na reki Angari. Njena skupna kapaciteta bo 5 milijonov kilovatov.

● **NAJVEČJE PARNE KOTLE** [iri] gradi neka londonska tovarna za veliko termoelektrarno pri Doncastru. Vsak kotel bo visok 60 metrov in bo dal na uro 2 tisoč ton zelo vroče pare.

● **NAJVEČJO SONČNO PEČ** imajo Francozi v svojem inštitutu za raziskave praktične uporabe sončne energije na planini Mont Louis v Pirenejih. Njen parabolični reflektor je s premerom 45 metrov hkrati največje zrcalo na svetu in v njegovem žarišču dajo sončni žarki temperaturo 3500 stopinj Celzija.

● **NAJVEČJA PLINARNA** na svetu je v Londonu. Obsega 300 orlov zemljišča in zaposluje 3500 delavcev. Za dovoz premoga ima 50 lokomotiv in 1100 vagonov. Vsako uro zgori v nji 2000 ton oglja, dnevno pa »skuha« 164 milijonov kubičnih čevljev plina.

● **NAJMOČNEJŠI REAKTIVNI MOTOR** je model »Olimpus«, ki ga za angleško letalstvo izdeluje tovarna »Bristol Siddeley«. Motor je dolg 4 metre, premera ima 95 centimetrov, njegova polna moč je 17.000 kg.

● **NAJVEČJE MEHANIČNE LOPATE** uporabljajo pri neki gradnji v Sverdlovsku (SZ). Vsak teh strojev ima 115 metrov dolgo lopato, s katero naenkrat zajame 32 kubičkov zemlje.

● **NAJVEČJI BAGER** ima površinski rudnik pri Avenheimu v pokrajini Ren. Stroj je težak 5600 ton, dolg 180 metrov, visok 60 metrov. Ta povsem avtomatizirani bager je nekoč v devetnajstih urah izkopal in s konvejerjem naložil na kamione 247.000 ton materiala.

● **NAJVEČJO VISOKO PEČ** ima jeklarna Krivi rag v Ukrajini. Visoka je 70 metrov in ruda se v nji topi ob temperaturi 1200 stopinj Celzija.

● **2840 KILOMETROV** je dolg najdaljši naftovod na svetu. Povezuje kanadski pokrajini Alberto in Sarnijo. Vsak dan teče po njej 30 milijonov litrov nafte.

● **NAJDALJŠI PLINOVOD** (2900 km) pa spaja Rio Grande v Texasu z New Yorkom. Premier cevi je 75 cm.

● **NAJHITREJŠA POTNIŠKA DVIGALNA** ima nebotičnik »RCA Building« v New Yorku. Vozijo do višine 275 m, s hitrostjo 400 metrov na sekundo.

● **RUDNIŠKA DVIGALA** v rudniku zlata v Mysori (Indija) pa vozijo s hitrostjo 800 metrov na sekundo. Vsako lahko pelje naenkrat 50 rudarjev.

Ivo Andrić

83

Travniška kronika

Daville je vso noč pisal čestitke, prošnje in pisma. Spal je komaj dve uri, toda vstal je spočit in okrepljen in pospremil kurirja.

S terase, kjer so se še zaprti tulipani sklanjali pod obilno roso, je Daville gledal za kurirjem in njegovim spremljevalcem, ko sta po strmi poti šla na cesto v dolini. Njuna konja sta do kolen gazila nizko, gosto meglo, rdečkasto od nevidnega sonca, tonila vse globlje vanjo in se skrila pogledu.

Nato se je vrnil v svojo sobo v pritličju. Povsod v njej so bili vidni sledovi minule noči, prečute v pisanju, krive in na pol dogorele sveče, razmetani papirji, strjen vosek. Ne da bi se česa dotaknil, je Daville sedel nad prepise in raztrgane papirje. Čutil je silno izmučenost, pa tudi veliko olajšanje da je to vse končano in poslano, kamor treba, odločno in nepreklicno. Sedaj ne more več dvomiti in premišljevali. Sedel je k mizi in položil zaspano glavo na sklenjene roke.

Ali težko je, da bi ne mislil, ne pomnil, ne videl. Petindvajset let je zapravljal v iskanju »srednje poti«, ki naj bi prinesla pomirjenje in dala osebnosti tisto dostojanstvo, brez katerega ni moči živeti. Petindvajset let je hodil, iskal

in najdeval, izgubljal pa spet dobival; spešil je od enega »navdušenja« do drugega, sedaj je pa izmučen, slrt, oslabil prišel do izhodišča, s katerega je odšel, ko je imel osemnajst let. To pomeni, da so vsa pota samo navidezno peljala naprej, v resnici pa so se vila v krogu kot vabljivi blodnjaki v jutrovnih pripovedkah in ga sedaj utrujenega in malodušnega pripeljala sem, med raztrgane papirje in razmetane kopije, na točko, kjer se spet začne krog kakor na vsaki drugi točki kroga. Torej ni srednje poti, tiste prave, ki pelje naprej, v stalnost, v mir in dostojanstvo, temveč se vsi vrtimo samo v krogu, vedno po isti varljivi poti; spreminjajo se le ljudje in rodovi, ki potujejo večno varani. Torej, je zaključila izmučena in zgrešena misel utrujenega konzula, sploh ni poti in je tisto, kamor naj ga sedaj opotekavega popelje njegov hromi zaščitnik, mogočni benevetski knez, samo del tega brezizhodnega. Samo potuješ. Smisel in vrednost pota sta pa le v tem, koliko ju znamo najti sami v sebi. Ni poti ne cilja. Samo potovanje. Potujemo, se obrabljamo in utrujamo.

Da, tako sedaj tudi on potuje venomer in brez počitka. Glava mu kinka, oči se same zapirajo, pred njim pa raste rdeča megla; neki konji jo teptajo z drobnimi koraki, se vse globlje potapljajo vanjo in izginjajo skupaj z jezdec. Vedno novi in novi konji in jezdec se prikazujejo in tonejo v tej brezmejni megli, kjer človek pada od utrujenosti in želje po spanju.

Daville je povesil glavo na sklenjene roke in premagan od utrujenosti in nerazvozljivih misli zaspal na svoji pisalni mizi, med papirji in dogorelimi svečami prečute noči.

Samo pustijo naj ga, da bo spal, da mu ne bo treba dvigniti glave in odpreli oči, pa čeprav v tej vlažni rdeči megli, kjer se pode vse gostejši tropi konjenikov. Pa ga ne pustijo. Neki konjenik, stoječ za njim, mu naprej in

naprej neusmiljeno polaga na vrat mrzlo roko in govori nerazumljive besede. Konzul vse niže poveša glavo, toda budijo ga čedalje vztrajneje.

Ko je le dvignil obraz in odprl oči, je zagledal nasmejani in karajoči glas svoje žene. Gospa Daville ga je pograjala, čemu se tako muči; naj se sleče, leže in odpočije. Sedaj, ko je predramljen, se mu zdi neznosno, da bi ostal v postelji sam s svojimi mislimi. Začel je urejevati papirje na mizi, se pogovarjati z ženo. Dolej se je izogibal, da bi ji povedal jasno in do kraja, kakšne spremembe so se zgodile v svetu in v Franciji in kaj pomenijo za njuno družino. Sedaj se mu je to nenadoma zazdelo lahko in preprosto.

Ko je gospa Daville zvedela tako natančno in določeno, da so se razmajali vsi temelji in tudi njun položaj ter da je res prišel konec njenemu življenju v Travniku, je bila za trenutek zmedena in strla. Toda samo toliko časa, da je popolnoma doumela, kaj to pomeni njeni družini in kakšne stvarne naloge postavlja nji. Brž ko je zadevo prelehtala, se je pomirila. Takoj sta začela pomenek o odhodu, o prevozu stvari in o kasnejšem življenju v Franciji.

28

Gospa Daville se je lotila dela.

Ravno tako kakor je nekoč urejevala in opremljala to hišo za stanovanje, je sedaj vse pripravljala za selitev: mirno, pazljivo, neutrudno. Ni tožila, nikogar ni spraševala za svet. Počasi in premišljeno je začela pospravljanje pohištvo, ki ga je priskrbela v teh sedmih letih. Vse je bilo popisano, dobro zavito in pripravljeno za pot. To, kar je gospo Daville bolelo, je bil balkon s cvetjem in obširni vrt z lehami povrtnine.

Bele hijacinte, ki jih je gospa von Mitterer nekoč

Kratek pogled na trg s klavnimi prašiči v letu 1964

Avstrijski inštitut za raziskovanje gospodarstva je na podlagi zadnjih štetij prašičev izdelal pregled o razvoju prašičereje. Pri tem je ugotovil, da bo pričela ponudba klavnih prašičev že v kratkem spet naraščati. Pri septembrskem štetju je bilo letos število brejih svinj za 6% višje kot pred letom dni. Pri tem štetju so našli tudi za 6% več pujskov kot lani, celokupno število prašičev pa se je v tem razdobju povečalo za 2% na 2 milijona 899.105 prašičev. Do prihodnjega štetja, ki bo 3. decembra, se bo število prašičev po mnenju prej imenovanega inštituta povečalo za nadaljnjih 50.000 na okroglo 3 milijone prašičev. V primerjavi z lanskim decembrskim štetjem bi se s tem število povečalo do decembra za 120.000 do 150.000.

Od lani naprej domača ponudba klavnih prašičev ni več krila povpraševanja. Zato je bilo treba lani uvoziti 120.000 prašičev, letos v prvih osmih mesecih pa nadaljnjih 78 tisoč. Letos je potreba po uvozu prašičev skozi celo leto naraščala. Medtem ko je začetkom leta še zadostoval mesečni uvoz 3000 do 7000 prašičev, je njegova potreba v juliju narasla na 12.000, v avgustu na 16.000, v oktobru na 17.800.

Ob tako močnem uvozu povečana domača ponudba klavnih prašičev trga zaenkrat ne bo preobremenila. Do novega leta je namreč pričakovati, da bo prišlo na trg iz domače ponudbe kvečjemu 12.000 do 15.000 pitancev več kot lani. Močnejše bo pričela domača ponudba pritiskati na trg šele na pomlad in je pričakovati, da bo ostala skozi celo leto obilna. Zadnja štetja prašičev in pričakovanja, ki jih sestavljajo strokovnjaki do decembrskega štetja, napotujejo k zaključku, da se bo mesečna ponudba klavnih prašičev v državnem merilu proti pomladi povečala za 8000 komadov mesečno, poleti pa za 11.000. Če bo medtem omejen in pozneje ukinjen uvoz klavnih prašičev in mesa, potem bosta v drugi polovici leta ponudba in povpraševanje izravnana, če pa bodo poleg obilne domače ponudbe prašiče še naprej uvažali, potem je treba v drugi polovici leta 1964 računati s težavami pri prodaji prašičev, kar bo seveda tudi neugodno vplivalo na prodajno ceno.

Tako daleč naš splošni pogled na trg s klavnimi prašiči v letu 1964. Sedaj pa še kratek pogled na Koroško prašičerejo in na tendence, ki jih je na koroškem trgu s klavnimi prašiči pričakovati v letu 1964. V

Zboljšave na področju družinskih ali otroških doklad in doklad za matere

Družinske ali otroške doklade so bile s 1. septembrom 1963 zvišane za 5 šilingov na otroka. To zvišanje bo izplačano z novembrskim izplačilom otroških doklad in doklad za matere.

Od 1. januarja 1964 bodo doklade za matere s tremi in več otroki zvišane od 125 na 175 šilingov mesečno.

Matere, ki so rodile po 31. decembru 1958, a so doslej pozabile zaprositi za prispevek k porodu (Geburtenbeihilfe), imajo zadnjo možnost, da pridejo do tega prispevka, če do 31. decembra 1964 vložijo tožadeno prošnjo pri pristojnem finančnem uradu.

krstila za „Svatovsko veselje“ in „Cesarske ženine“, so bile še vedno zdrave in polnocvetne, toda središče vrta so pokrivali holandski tulipani, ki jih je gospa Davillova vzgojila zadnja leta v velikih količinah in vseh barvah. Še šibki in neenaki tulipani so to leto dobro uspeli in pravkar začeli cveteti polno in enomerno, da so bili videti kakor vrsta šolarjev za procesijo.

Na vrtu je že cvetel sladki nemški grah, ki ga je lani nekaj tednov pred razglasom vojne dobila od von Pauliča. Sedaj ga okopava gluhonemi Mundžara.

Kajti Mundžara vrtnari še vedno kakor vsako leto. Nič ne ve o dogodkih v svetu in kako se je zasukala usoda konzulovih. Zanj je to leto kot vsako drugo. Večno sklonjen drobi z rokami prst, grebico za grebico, gnoj, presaja in zaliva, se smehlja Jean-Paulu ali mali Evgeniji, kadar jo pestunja pripelje na balkon. Z urnimi in natančnimi gibi svojih prstnih prstov, z zamolklim momljanjem in pačenjem obraza razlaga gospe konzulovi, da je sladek grah na vrtu von Pauliča višji in bolj cvetoč, ampak to nič ne de, kajti prave vrste ni moči presoditi po teh znamenjih. To bo videti šele takrat, ko se bo začel stročiti.

Gospa Davillova ga gleda. Z znamenji mu potrdi, da je vse razumela in odide v hišo. Šele pri pripravih za pot se spomni, da bo čez nekaj dni treba zapustiti vse, hišo in vrt in ne bo mogla videti zrelih strokov tega graha. In oči se ji napolnijo s solzami.

Tako se v francoskem konzulatu mirno pripravljajo na odhod. Eno vprašanje pa vendar muči Davilla: denar! Skromne prihranke je bil odposlal v Francijo. Plače že nekaj mesecev ni prejel. Sarajevski Judje, ki so trgovali s Fressinetom in večkrat posojali tudi konzulatu, so sedaj nezaupljivi. Davna ima nekaj privarčevanega denarja, toda on ostane v nedoločeni vlogi in popolni negotovosti

popolnem nasprotju z razvojem v ostalih zveznih deželah število prašičev na Koroškem in na Gradiščanskem nazaduje. Na Koroškem so v septembru leta 1961 našli 231.871 prašičev, leta 1962 je njihovo število padlo na 220.703, letos pa na 212 tisoč 418. Medtem ko je v državnem merilu od septembra 1962 število naraslo za 2%, je na Koroškem nazadovalo za 3,7%, nasproti letu 1961 pa celo za 8,3%. Z ozirom na to in z ozirom na izredno živahno povpraševanje za klavnimi prašiči, ki smo mu na Koroškem takorekoč celo leto priča, je pričakovati, da na Koroškem vsaj v prvi polovici leta 1964 ne bo prišlo do vidno povečane ponudbe klavnih prašičev.

Seja Nadzornega in Upravnega odbora Slovenske kmečke zveze

V četrtek preteklega tedna je bila v Celovcu skupna seja Nadzornega in Upravnega odbora Slovenske kmečke zveze. Po štirih predhodnih sejah je Izvršni odbor odbora predložil v razpravo in sklepanje načrt o zimskem izobraževalnem in strokovnem delu SKZ ter oceno agrarnopolitične in agrarnogospodarske problematike in s tem povezane predloge smernic SKZ.

Oba odbora sta po vsestranski diskusiji razčlenila načrt zimskega izobraževalnega in strokovnega dela ter sklenila, da ga je treba izvesti. Ugotovila sta tudi, da je potrebno, da Izvršni odbor s svojim iniciativnim delom nadaljuje in da naj na široko kaže in tolmači agrarnopolitične in agrarnogospodarske poglede SKZ. Vsi odborniki, zaupniki in včlanjeni kmetje naj pri tem delu kar najbolj sodelujejo, ker bo to samo v njihovo korist.

V nadaljnjem poteku seje sta odbora vzela v pretres občinske volitve, ki so napovedane za prihodnjo pomlad ter določila stališče SKZ do tega vprašanja. Zaključno sta se odbora bavila z organizacijskimi vprašanji ter s sodelovanjem med SKZ in kmetijsko šolo in šolsko kmetijo Podravlje ter njunim lastnikom.

Odborniki in zaupniki bodo o sklepih in zaključkih te seje podrobneje obveščeni z okrožnicami.

v Travniku; ne bi bilo prav jemati mu in ga prositi, naj kar na slepo srečo posodi državi.

Oba tolmača, Davna in Rafo Alijas, sta dobro vedela, kaj tare konzula. In vtem ko se je on mučil in premišljal, kam bi se obrnil, je prišel nekega dne stari Salomon Alijas, Rafov stric, najuglednejši izmed bratov in poglavar vsega mnogoštevilnega rodu travniških Alijasov.

Bil je nizek, silno rejen in krivonog, oblečen v maslno haljo; glava brez vratu mu je čepela med ozkimi rameni, oči je imel velike in izbuljene kakor ljudje, ki bolehalo na srcu. Bil je ves potan in zasoplen od toplega majskega dneva in nevajene hoje navkreber. Boječe je zaprl vrata za seboj in zadihnil klecnil v naslanjač. Zaudarjal je po česnu in surovih kožah. Črne, grčave pesti je držal stisnjene na kolenih in na vsaki dlakici je sijala drobna kapljica potu.

Konzul in Salomon sta se nekajkrat pozdravila in se vračala na brezpomembne vjudne besede. Daville ni hotel priznati, da z družino zapušča Travnik, zasopleni in rejeni gospodar Salomon mu pa ni mogel povedati, zakaj je prišel. Nazadnje ga je vendarle začel prepričevati s hrapavim in goltnim glasom, ki je Davilla vselej spomnil na Španijo, da on, Salomon, razume nepričakovane spremembe in velike potrebe držav in državnih oseb, da so časi težki za vsakogar, tudi za trgovca, ki skrbi samo za svoj posel, in nazadnje — no, nazadnje — ako gospodu konzulu ne bi o pravem času prišel državni denar, polovanje je pa polovanje in služba ne more čakati, če bi bilo torej potreba, je on, Salomon Alijas, vedno na uslugo francoskemu cesarskemu... hoče reči — kraljevskemu konzulatu in gospodu konzulu osebno, in nudi tisto malo, kar ima in more dati.

Daville, ki je skraja mislil, da je Alijas prišel s kakšno prošnjo, je bil presenečen in ginjen. Glas se mu je zatresel od razburjenja. Obrazne mišice med ustmi in brado, tam,

Kmetijska šola Podravlje sporoča: Prodamo 10 telic simodolske pasme

Kmetijsko posestvo kmetijske šole Podravlje ima tekom novembra na prodajo 10 brejih in nebrehjih telic simodolske pasme. Ogled telic je mogoč vsak dan izveniši nedelj. Za vse telice je na razpolago rodovniški izkaz.

Okno v svet:

Organizirana kmetijska proizvodnja v Sloveniji

Pred 14 dnevi so bili Nadzorni in Upravni odbor Slovenske kmečke zveze ter nekateri krajevni zaupniki na ekskurziji na Gorenjskem, kjer so proučevali oblike in probleme gorenjskega kmetijstva, v katerem dela že 14% prebivalstva in kjer prebivalstvo kmetijstvu vedno bolj obrača hrbet in se zaposluje v industriji.

Na tej ekskurziji je Slovenska kmečka zveza obiskala Kmetijsko gospodarstvo Kranj ter kmetijski zadrugi Cerklje in Škofja Loka, kjer se je seznanila s sodelovanjem gorskih kmetov Poljanske doline s škofjeljsko zadrugo.

V istem času je bila na poučni ekskurziji v Sloveniji tudi skupina 44 kmetov okrajne kmečke zbornice Beljak, ki je obiskala štiri obrate Agro-kombinata ter kmetijski zadrugi Vrhnika in Naklo pri Kranju. Tudi udeleženci te ekskurzije so se zelo zanimali za sodelovanje ali kooperacijo med kmeti in zadrugami.

Udeleženci obeh ekskurzij so spoznali, da gre kmetijstvo Slovenije po poti vedno bolj organizirane proizvodnje ter predelave in vnovčenja kmetijskih pridelkov in da je ta pot vedno bolj uspešna. Organizirana proizvodnja ob sodelovanju kmetov, kmetijskih zadrug in kmetijskih strokovnjakov zagotavlja višje in kvalitetno izenačene pridelke, organiziran odkup zagotavlja zanesljivo prodajo in ceno, v razvijajoči se kmetijski predelavi pa zadruga in druge kmetijske ustanove pridelke žlahtnijo in predelajo v izdelke, ki jih zahtevata trg in konzument.

V skupno organizirano proizvodnjo je v

Sloveniji letos zajetih 162.000 hektarjev obdelovalne zemlje. Prihodnje leto se bo ta površina verjetno povečala na 239.000 ha, s čemer bo v organizirano proizvodnjo vključeno 47% vse kmetijske obdelane zemlje Slovenije. V tej organizirani proizvodnji prevladuje pogodbeno pridelovanje določenih pridelkov, ki jih pridelujejo zasebni kmetje za kmetijske zadruga. To pogodbeno sodelovanje med kmeti in zadrugami se zadnje čase v Sloveniji zelo naglo razvija. Prihodnje leto bo — kakor pravijo — že 169.000 ali 27,1% kmetijsko obdelane zemlje Slovenije služilo pogodbenemu pridelovanju in sodelovanju ali kooperaciji med kmeti in zadrugami. S tem pogodbenim sodelovanjem ali kooperacijo dosega kmetje v Sloveniji po eni strani višje dohodke za svoje delo, po drugi pa imajo zagotovljen zanesljiv odkup pridelkov, ki gredo dobro v denar, ker so kvalitetno izenačeni.

V pogodbenem sodelovanju ali kooperaciji pridelujejo kmetje in njihove zadruga v glavnem semenski krompir in žito ter sadje, grozdje in hmelj ter vzrejajo in pitajo govejo živino, prašiče in perutnino. Po tej poti je n. pr. zagotovljeno, da bodo v letu 1964 v Sloveniji kmetijske zadruga opitale 17.000 mladih in 7000 drugih goved in 110.000 prašičev ter pridelale 2700 ton perutninskega mesa in 33 milijonov jajc.

Druga oblika organizirane kmetijske proizvodnje so kmetijska gospodarstva in agrokombinati, ki jih upravljajo delovni kolektivi ljudi, ki na njih delajo oz. njihovi delavski sveti. V taki obliki je obdelanih 12,3% kmetijsko obdelane zemlje Slovenije, na kmetijski proizvodnji Slovenije pa so ta posestva udeležena z 31%. Ta oblika organizirane kmetijske proizvodnje in oblika pogodbenega sodelovanja med kmeti in kmetijskimi zadrugami se med seboj izpolnjujeta in krepi. Obe skupaj nista le v stanju, da kljub nagli industrializaciji in vedno močnejšemu odhajanju prebivalstva v industrijo krijeta potrebe po osnovnih živilih, po njuni poti prihaja kmetijstvo Slovenije v položaj, da ostane vsa kmetijska zemlja obdelana in da bo že v prihodnjem letu vrednost izvoženih kmetijskih pridelkov preseгла vrednost 10 milijard dinarjev.

Tri sedmine vrednosti rastlinske proizvodnje zavarovane proti toči

Zavarovanja proti toči se v naši državi poslužuje vedno večje število kmetovalcev. Letos je imelo že 122.600 kmetov svoje poljske pridelke zavarovane proti toči, vrednost zavarovanih pridelkov pa je znašala 3 milijarde šilingov, kar odgovarja trem sedminam vrednosti celokupne rastlinske proizvodnje v naši državi. Pri žitu je bilo zavarovanih celo 60% vrednosti proizvodnje, medtem ko je zavarovanje vinogradov zajelo le vrednost ene tretjine proizvodnje vina.

Letos toča v avstrijski rastlinski proizvodnji sicer ni povzročila toliko škode kot zadnja leta, vendar je tudi letos „Avstrijska zavarovalnica proti toči“ povrnila škodo v višini 42,5 milijona šilingov. Odškodnine je bilo deležnih 13.400 kmetov. Največjo škodo je toča letos povzročila na Štajerskem, kjer je 6.000 oškodovanih kmetov prejelo odškodnino v višini 15 milijonov šilingov. Na Nižjem Avstrijskem je bilo izplačanih 12,8, na Zgornjem Avstrijskem in Gradiščanskem po 5,3, na Koroškem pa 1,6 milijona šilingov odškodnine za škodo po toči.

Zavarovanje proti toči je edino sredstvo za doseg odškodnine za škodo, ki jo v kmetijstvu leto za letom povzroča toča. Ne država in tudi ne zvezne dežele ali pa kmetijske zbornice nimajo v ta namen neposrednih sredstev na razpolago.

kjer mu je začela rdeča koža veneti in se gubati, so mu opazno trznile.

Začelo se je zmedeno ponujanje in zahvaljevanje. Naposled sta se sporazumela, da bo Alijas posodil konzulatu na menico 25 cesarskih zlatnikov.

Salomonove boljčave, velike oči so bile vlažne, kar jim je kljub rumenkastim in okrvavljenim beločnicam dajalo nenavaden sijaj. Tudi Davillu so se v očeh zableščale solze razburjenja, ki ga je mučilo zadnje dni. Sedaj sta govorila laže in bolj sproščeno.

Daville je izbral besede, da se dostojno zahvali. Govoril je o svoji simpatiji in razumevanju za Jude, o človečnosti in potrebi, da se vsi ljudje brez razločka razumejo in drug drugemu pomagajo. Oklepal se je splošnih in nedolčnih besed, ker ni mogel več govoriti o Napoleonu, čigar ime je imelo za Jude veliko privlačno moč in poseben pomen, še manj je pa smel jasno in določno omeniti svojo novo vlado in ime novega vladarja. Salomon ga je gledal s svojimi velikimi očmi, se kar naprej potil in sopal, kakor bi bilo tudi njemu vse to jasno in bridko, prav tako in še bolj kot Davillu. Kakor da popolnoma razume, kakšna nadloga in nevarnost so vsi ti cesarji in kralji, vezirji in ministri, katerih prihodi in odhodi niso prav nič odvisi od nas, pa nas vendar dvigajo in teptajo, nas in naše družine, vse, kar smo in kar imamo. Zdelo se je, da je ves nesrečen, ker je moral zapustiti svojo mračno skladišče in kupe kož pa se povzpeli na ta vzvišeni in sončni kraj, kjer mora sedeti z gospodom v razkošnih prostorih in na stolu, ki ga ni vajen.

Vzradoščen, da je vprašanje denarja za pot tako nepričakovano srečno rešeno in da bi obrnil pomenek vsaj v malce veselejši lir, je rekel Daville na pol v šali:

(Se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

V velikem mestu človek lahko tako nena- doma in tako popolnoma izgine, kakor če upihneš svečo. Vse agencije za poizvedovanje - policijski psi, detektivi, izkušeni v mestnih la- birintih, in pisarniški detektivi, ki rešujejo s pomočjo teorije in indukcije — vse bo začelo poizvedovati. Največkrat človeka sploh ne bo- mo več videli. Včasih se bo pojavil kje v Sheboyganu ali v divjinah Terre Haute in pi- sal se bo Smith ali pa kako podobno in seveda bo pozabil na vse, kar se je prej zgodilo — s špecerijskim računom vred. Ko bomo z mreža- mi preiskali še reke in prebrskali gostilne, če mogoče ne čaka na dobro obistno pečenko, pa bomo dognali, da se je preselil v sosednje sta- novanje.

To, da takole izvohamo človeško bitje, ka- kor da bi izpraskali košček krede iz table, je zelo plodna tema za dramatizacijo.

Primer Mary Snyder, ki ga bomo obravna- vali, je gotovo zanimiv.

Mož srednjih let — ime mu je bilo Meeks — je prišel z zahoda v New York, da bi na- šel svojo sestro; ta, dvainpetdesetletna vdova, je živela leto dni v najetem stanovanju sredi živahne sosesčine. Tam pa so mu povedali, da se je preselila, in sicer šele pred enim mesecem. Nihče mu ni znal povedati njenega novega naslova. Ko je Mr. Meeks prišel na cesto, se je obrnil na policaja na vogalu in mu razložil svojo zagato:

»Moja sestra je zelo revna in silno rad bi jo našel. Pred kratkim sem si pridobil precej pre- moženja v svinčenem rudniku in rad bi ga delil tudi z njo. Oglas ne morem dati v časo- pis, ker tako ne zna brati.«

Policaj se je potegnil za brke in pogledal tako premišljeno in vsemogočno, da je Meeks že kar začutil, kako curljajo po njegovi lepi modri kravati solze srečne sestre Mary.

»Pojdite v bližino Kanalske ceste,« je dejal policaj, »in se zaposlite kot voznik največjega tricikla, kar jih morete najti. Tam se shajajo stare žene s tricikli. Mogoče jo boste videli med njimi. Če pa nočete tega, je pa bolje, da greste kar na glavno policijsko postajo, da vam pomagajo najti damo.«

Na glavni policijski postaji so bili takoj pripravljeni pomagati Meeksu. Alarmirali so vse postaje in razposlali fotografije Mary Snyder, ki so jih razmnožili po Meeksovi sliki. Šef na Mulberry Streetu je izročil vso zadevo v roke detektivu Mullinsu.

Detektiv je potegnil Meeksa v stran in mu rekel: »Zadeva ne bo tako težka. Obrnite si zalisce, napolnite si žepe z dobrimi cigare- tami in me počakajte v Waldorfski kavarni danes popoldne ob treh.«

Meeks je ubogal in ob treh je našel Mullinsa. Privoščila sta si steklenico vina, medtem pa je detektiv spraševal o sestri.

»Seveda, New York je velik,« je dejal Mul- lins, »ampak mi imamo detektivsko službo si- stemizirano. Vašo sestro lahko poiščemo na dva načina. Poskusimo najprej s prvim. Pravite, da je stara 52 let?«

»Malo več,« je rekel Meeks. Detektiv je peljal Meeksa v glavni oddelek enega največjih časopisov. Tam je napisal oglas in ga pokazal Meeksu: »Potrebujemo ta- koj sto čednih zborovskih pevk za novo glas- beno komedijo. Prijave sprejemamo ves dan. Št. — Broadway.«

Meeks je bil nejevoljen. »Moja sestra je ven- dar revna starejša ženska, ki si težko služi

detektiva so Meeksa privedli predenj. Sedel je v škrlatnem oblačilu ob vloženi slonokoščeni šahovnici z revijo pred sabo in razvozlaval neko tajno. Koščen, razumni obraz slavnega detektiva, njegove prodrone oči in njegov ra- čun od besede, vse to je že preveč znano, da bi bilo še treba opisovati.

Meeks je razložil svojo zgodbo. Shamrok Johnes pa je rekel: »Če bom uspel, bom za- hteval honorar 500 dolarjev.« In Meeks je pri- trdljivo pokimal.

»Prevzel bom to zadevo, Mr. Meeks,« je Johnes končno dejal. »Še vselej je bil zame ze- lo zanimiv problem, kako izginejo ljudje v tem mestu. Spominjam se še primera, ki sem ga pred letom uspešno rešil. Neka družina — pisali so se Clark — je nenadoma izginila iz

C. To je bila starinska hiša iz rjavega kamna v premožni in ugledni okolici.

Pozvonila sta in izvedela, da ne poznajo tukaj nobene Mrs. Snyder in da se zadnjih šest mescev ni vselila nobena nova stranka.

Ko sta spet prišla na cesto, je Meeks pre- iskal predmete, ki jih je prinesel s seboj iz sestrine bivše sobe.

»Jaz sicer nisem detektiv,« je pripomnil, ko je poduhal košček gledališkega programa. »Zdi pa se mi, da v tale papir ni bil zavit prstan, ampak okrogli mentol bonbon. In tale košček z naslovom je precej podoben koncu vstopnice — št. 12, vrsta C, levo.«

Shamrok Johnes je imel nekam odsoten po- gled. Rekel je:

O. HENRY:

Zgodba o detektivih

vsakdanji kruh,« je rekel. »Ne vem, kako naj bi tak oglas pomagal pri iskanju.«

»Prav je rekel detektiv. »Zdi se mi, da ne poznate New Yorka. Ampak če vam je ta na- čin zopr, poskusimo drugega. Ta je zanesljiv, samo dražji je.«

»Izdatki niso važni,« je rekel Meeks. »Kar poskusimo.«

Detektiv ga je peljal nazaj k Waldorfu. »Najemite dve spalnici in sprejemnico in poj- diva gor,« mu je naročil.

To je bilo kmalu opravljeno in peljali so ju v odlično stanovanje v četrtem nadstropju. Meeks je bil ves zbehan. Detektiv pa se je po- greznil v žametast naslanjač in vzel cigaretno dozo iz žepa. »Pozabil sem vam predlagati, prijatelj, da bi najeli sobe za en mesec. Potem vas ne bi tako obrali.«

»Za mesec! Kaj pa mislite?« je vzdihnil Meeks.

»Oh, ta način iskanja vam bo vzel precej časa. Saj sem vam povedal, da bo dražji. Ča- kati bova morala do pomladi, ko bo izdan nov mestni imenik. Gotovo bo v njem tudi ime in naslov vaše sestre.«

Meeks se je pri priči odkrižal mestnega de- tektiva. Naslednji dan ga je nekdo napotil k Shamroku Johnesu, slavnemu newyorškemu privatnemu detektivu. Ta je baje zahteval nez- nanske honorarje, vendar pa je naravnost ču- dežno reševal tajne in odkrival zločine.

Po dveurnem čakanju v predsobi velikega

svojega stanovanja. Dva meseca sem opazoval poslopje, da bi dobil kako misel. Nekega dne se mi je zazdelo čudno, da mlekar in trgovski pomočnik hodita obrnjena nazaj, kadar nosita gor svoje blago. In slednjič indukciji ideje, ki mi jo je dalo to opazovanje, sem takoj ugotov- il bivališče izginule družine. Preselili so se na drugo stran veže in zamenjali ime iz Clark v Kralc.«

Shamrok Johnes in njegov klient sta šla v hišo, kjer je nekdanj živila Mary Snyder. Pe- ljali so ju v njeno bivšo sobo. Po njenem iz- ginotju še ni bila nikomur oddana.

Bila je majhna, umazana in bedno oprem- ljena soba. Meeks je ves obupan sedel na po- lomljeni stol, detektiv pa se je lotil preisko- vanja. Brskal je po stenah, po tleh in po sta- rem, trhljem pohištva.

V pol ure je zbral nekaj predmetov, ki so se zdeli čisto nezanimivi: poceni črno iglo za klobuk, košček gledališkega programa in kon- ček karte, na kateri je bilo napisano »levo« in »C 12.«

Shamrok Johnes se je za deset minut na- slonil nazaj, si podprl glavo z roko in za- mišljeno molčal. Po teh desetih minutah je živahno vzkliknil:

»Pridite, M. Meeks! Uganka je rešena. Lah- ko vas peljem naravnost v hišo, kjer živi va- ša sestra. Zaradi njenega standarda si vam ni treba delati skrbi, ker ima dovolj denarja — vsaj za zdaj.«

Meeks se je silno razveselil, pa tudi začudil: »Kako pa ste to napravili?« je vprašal obču- dujoče.

Morda je bilo Johnesova edina slabost v tem, da je bil zelo ponosen na svoje uspehe pri in- dukciji. Bil je vedno pripravljen presenetiti in očarati svoje poslušalce, tako da jim je opisov- al svoje metode.

»Za metodo izključevanja,« je rekel in raz- postavil svoje predmete po mizi. »Izključil sem posamezne dele mesta, kamor se Mrs. Snyder ne bi mogla preseliti. Ali vidite tole iglo za klobuk? To izključuje Brooklyn. Nobena ženska si ne upa na avtobus pri Brooklyns- kem mostu, če nima s sabo poštene igle, da si z njo pridobi prostor. In sedaj vam bom pokazal, da ni mogla iti v Harlem. Za temi vrati sta dva klina na zidu. Na prvega je Mrs. Snyder obešala svoj predpasnik in na dru- gega šal. Opazili boste, da je spodnji konec vi- sečega šala postopoma delal umazano progo na pobeljeni steni... Proga je ravna, kar do- kazuje, da šal ni imel res. Torej, ali se je že zgodilo, da bi šla ženska srednjih let s ša- lom na Harlemsko železnico, ne da bi se ji rese pri šalu zataknila v vrata in zaustavile potnike, ki so šli za njo? Torej, tako lahko izključimo Harlem.«

Tako sklepam, da se Mrs. Snyder ni prise- lila prav daleč. Na temle utrzanem košču kar- te vidite besede »levo«, črko C in številko 12. Slučajno vem, da je številka 12 na Aveniji C prvovrstno gostišče, precej nad položajem vaše sestre — kakor domnevamo. Našel pa sem tale kos gledališkega programa, zmec- kan v kepo brez oblike. Kaj pomeni? Za vas gotovo nič, Mr. Meeks; zelo zgovoren pa je za tistega, ki je navajen upoštevati najmanjše malenkosti.

Povedali ste mi, da je bila vaša sestra sna- žilka. Pomivala je tla v pisarnah in na hod- nikih. Vzemimo, da je opravljala to delo v gledališču. Kje pa se najhitreje zgubi drago- cen nakit, Mr. Meeks? Seveda v gledališčih. Poglejte tale košček programa, Mr. Meeks. Ali opazite okrogel odtis na njem? Bil je ovit okoli prstana — mogoče okoli prstana velike vrednosti. Mrs. Snyder je našla prstan, ko je delala v gledališču. Hitro je utrgala kos pro- grama, skrbno zavila prstan in ga spravila. Naslednji dan ga je prodala in ker je bila se- daj premožnejša, je začela iskati kako lepše stanovanje. Ko sem že tako daleč, vidim to- rej, da ni nič nemogočega v naslovu Avenija C št. 12. Tam boste našli sestro, Mr. Meeks.«

Shamrok Johnes je zaključil svoj prepri- čevalni govor z nasmehom uspelega umetnika. Meeksovo občudovanje se ni dalo izraziti v besedah. Skupaj sta šla na šte. 12 v Aveniji

»Mislim, da bi bilo dobro, če bi vprašali Jugginsa za svet.«

»Kdo je Juggins?«

»Vodja moderne šole za detektive. Njihove metode so drugačne kot naše, ampak baje je Juggins rešil nekaj posebno zapletenih pri- merov.«

Velikega Jugginsa sta našla v pisarni. Bil je majhen možak s svetlimi lasmi, ki je bil za- topljen v neko meščansko delo Northona Hawthorna.

Dva velika detektiva različnih šol sta si segla ceremonialno v roke in Johnes je pred- stavil Meeksa.

»Naštejte dejstva,« je rekel Juggins in bral naprej. Ko je Meeks prenehal, je veliki detek- tiv zaprl knjigo in rekel:

»Če prav razumem, je vaša sestra stara dva- inpetdeset let, z veliko pego ob strani nosu, zelo revna vdova, ki se le s težavo preživlja s pomivanjem, s preprostim obrazom in posta- vo?«

»Popolnoma točno,« je pritrdil Meeks. Juggins je vstal in si dal klobuk na glavo.

Čez petnajst minut se vrnem in vam prine- sem njen sedanji naslov.«

Samrok Johnes je prebledel, vendar se je prisilil k smehljaju.

Natanko v 15 minutah se je Juggins vrnil in pogledal kos papirja, ki ga je držal v ro- kah. Hladnokrvno je izjavil:

»Vašo sestro Mary Snyder boste našli na št. 162 Chilton Street. Stanuje v sobi na zadnji strani hiše na petem stopnišču. Hiša je samo štiri poslopja od tod,« je nadaljeval, obrnjen proti Meeksu. »Najbolje bo, da greste in se prepričate, če je res, ter se takoj vrnete. Mis- lim, da vas bo Mr. Johnes počakal.«

Meeks je odhitel in se čez dvajset minut vr- nil z žarečim obrazom.

»Da, prav tam je, točno!« je zaklical. »Po- vejte mi, koliko sem dolžan?«

»Dva dolarja,« je rekel Juggins.

Ko je Meeks poravnal račun in odšel, je Shamrok Johnes s klobukom v roki obstal pred Jugginsom.

»Mogoče vas prosim za preveliko stvar,« je jecjal, »če bi bili tako dobri, da — ali bi imeli kaj proti, če —«

»Gotovo ne,« je rekel Juggins dobrohotno.

»Povedal vam bom, kako sem to naredil. Ali se spominjate opisa Mrs. Snyder? Ali ste kdaj poznali tako žensko, ki ne bi plačevala teden- skih obrokov za svoj povečan portret? Naj- večja ustanova te vrste v državi je ravno za voglom. Šel sem tja in prepisal naslov iz knji- ge. To je vse.«

ANEKNOTE

Ko je Max Halbe tožil Wedekindu, da mu je njegova mala hčerka raztrgala neki njegov rokopis, je ta rekel: »Kaj že zna brati?«

Rudyarda Kiplinga so večkrat, ko je bil še živ, proglasili za mrtvega. Tako je nekoč pri- občil neki londonski časnik, na katerega je bil pesnik naročen, o njem obširno posmrtnico. Kipling pa je nato uredništvu napisal: »Spo- štovani gospodje, Vaš cenjeni list je naznanil mojo smrt. Zato si dovoljujem zabavati se Vam za vašo oceno mojega življenjskega dela post mortem. Spričo zanesljivosti Vaše poro- čevalske službe tudi nimam vzroka, da o svoji smrti govorim. Prosim, da ste tako ljubeznivi in me kot naročnika črtate, ker lista zdaj več ne potrebujem.«

Ko je italijanski pesnik Carducci ležal na smrtni postelji, se je ukvarjal z mislijo, da na- piše še zadnji pesem. Toda ta načrt je opustil s pripombo: »Ne, nič ne bom pisal. Kakor bi rad napisal, pa ne morem, in kakor bi mogel, pa nečem.«

GEORGES JIM:

Letovišče v Pirenejih

»Imela sva srečo,« je veselo rekel Hector Duclos, ko je jemal iz kovčka razne pre- dmete in jih metal na posteljo. »Kaj praviš, Helena?«

»Kraj je zelo čeden!«

»Kakšen tip je ta stari Evzebij! Gotovo misli, da je zelo zviti. Ali si opazila, kako so se iskrila njegova očesa, ko nama je re- kel, da je treba plačati vnaprej?«

Zjutraj sta prišla v eno izmed tistih pire- nejskih vasi, v katerih prebivalci niso niti kmetje niti tihotapci, temveč oboje.

»V hotelu so vse sobe že šest mesecev zasedene,« so jima rekli.

Nato je nekdo napravil nedoločeno kre- ttnjo in pristavil:

»Pojdita k staremu Evzebiju. Morda bi vaju vzel pod streho.«

In zdaj sta se naselila v njegovi sobi.

»Ni elegantna, je pa udobna,« je dejal Hector.

Mlad zakonski par sta bila in sta prvič zapustila Pariz.

»Tu imaš moje srajce... Ne mečkaj jih...«

Odprla sta omaro, star kos pohištva, ki je imel vrata in predal.

»Ali si dal Evzebiju ček?«

»Kakšna misel! Imel bi me za tatu! Pla- čal sem v gotovini, Evzebij pa mi je sloves- no podpisal kolkovano potrdilo...«

Omara se je počasi polnila. Ko je gospa Duclos skoraj končala, je od presenečenja zavpila.

»Pridi gledat, Hector, zdi se mi, da je tu dvojno dno. Skrivališče...«

Radoveden se je moč približal in kot iz- kušen človek potrkal na omaro.

»Imaš prav. Počakaj... Ne govori tako glasno...«

Stopil je zapret vrata in se vrnil k omari.

»Otročjel... Dno se dvigne, če ga poteg- neš sem. Glej...«

Oblila ju je rdečica in zajecjlala sta:

»Oh, zlato!«

Razburjena sta gledala zlate kovance, ki so ležali na dvojnem dnu.

»Poglej, če naju kdo gleda,« je svetova- la gospa.

»Toda kako da niso nikoli opazili, da...«

»Oh, ljudje so tako neumni!...«

»Gotovo niso Evzebijevi. Ta bi ne pustil tu tolikšnega bogastva...«

»Kdo ve!«

»Če to zlato ni njegovo, ne vem, zakaj bi si ga moral prilastiti on in ne mi.«

»Gotovo, toda treba bi bilo vedeti...«

»Spravi vse na svoje mesto! Obljubljam ti, da bova že drevi vedela vse.«

Pustila sta kovčke tam, kjer so bili, in šla malo ven.

Ko sta srečala Evzebija, sta z njim govo- rila o lepem vremenu in dežju. »Soba je nama zelo všeč,« je ravnodušno rekel Duc- los, potem, ko je pomenljivo pogledal že- no. »Toda kako težka je tista stara omara! Lahko bi vam služila kot blagajna!«

»Le kaj bi naj vanjo del?« je odvrnil stari Evzebij z najprirodnejšim glasom. »Revni ljudje ne potrebujejo blagajn.«

»Denar ni njegov,« je dejal Hector, ko sta se vrnila v sobo.

»Kaj bova storila?«

»Vzela ga bova...«

»In če bi zvedel? Če...«

»Jutri zjutraj bova odpotovala...«

Ali pa morda že drevil Reklava bova, da se morava takoj vrniti v Pariz zaradi nekega nujnega opravka. In letovat bova šla dru- gam... Gorskih vasi ne manjka.

»In tedaj?« je zvečer vprašal neki starec.

»Odpotovala sta...« je odvrnil Evzebij.

»Potrudi se in poišči mi kakega drugega, takoj jutri. Zahteval bom, naj mi najemnino plača za tri mesece vnaprej.«

Sedel je na bel in hladen rob in se čeh- ljaj.

»Skrbi me, ker mi bodo kovanci zado- stovali le še za enkrat. Misliš, da bi mi mo- gel preskrbeti še kakih sto ponarejenih zlatnikov?«

»Videli bomo,« je mirno dejal starec in stresel pepel iz pipe, medtem ko si je gladil brado. »Videli bomo.«

Olimpijski stadion v Innsbrucku

je uspešno prestal svojo prvo preizkušnjo

Zadnjo soboto so v Innsbrucku slovesno odprli novi olimpijski stadion, največji objekt, ki je bil zgrajen v okviru priprav za IX. olimpijske zimske igre, ki se bodo začele 29. januarja 1964. Olimpijski stadion v Innsbrucku s svojim umetnim drsališčem spada med najlepše in največje tovrstne zgradbe na svetu ter vzbuja občudovanje tako v strokovnih krogih kakor tudi med ljubitelji športa. V njem je prostora za 10.000 gledalcev, ki bodo v dobrih dveh mesecih dnevno spremljali tekme najboljših predstavnikov teh športnih panog iz vseh delov sveta. Zgradba je zgrajena po najnovejših dosežkih gradbene tehnike in razsvetljena tako, da bo vsak izmed 10.000 gledalcev enako lepo videl in zasledoval dogajanje v ledeni areni. Gradnja stadiona je zahtevala 76 milijonov šilingov, ki jih je poleg drugih ne ravno skromnih sredstev za „olimpijski“ Innsbruck prispevala republika Avstrija kot prireditelj IX. zimske olimpiade.

Kakor smo poročali v eni zadnjih števil našega lista, se Innsbruck tudi na vseh drugih področjih marljivo pripravlja na olimpijske igre. V okviru priprav igra zelo pomembno vlogo avstrijska vojska, ki je že doslej opravila nad 440.000 delovnih ur in s tem prihranila državi veliko izdatkov. Tako je na primer položila vse kable za razsvetljavo, telefon in teleprinterje, kar je zahtevalo 340.000 delovnih ur. Vojska pa bo prevzela tudi vrsto drugih nalog tako pri pripravah kakor tudi pri izvedbi olimpiade same. Pravijo, da bo med olimpijskimi prireditvami zaposlenih v Innsbrucku 2500 vojakov. Vojska bo dala na razpolago okoli 5000 postelj, omar, miz in stolov ter druge opreme za olimpijsko naselje, nadalje pisalne stroje in potrebna motorna vozila. Prav tako pa bo za olimpiado zgradila pomožni most čez reko Inn, na reki sami pa pristajališče za helikopterje.

HOKEJ NA LEDU

„Premiera“ v Innsbruškem stadionu

Svojo prvo preizkušnjo je umetno drsališče v olimpijskem stadionu v Innsbrucku v splošno zadovoljstvo strokovnjakov, igralcev in gledalcev prestalo pri tekmi domačega moštva IEV in ekipe Bad Tölz. Stadion je bil zaseden dobesedno do zadnjega prostora in so domači ljubitelji tega športa tudi prišli na svoj račun. Innsbruško moštvo je zaslužno zmagalo z 9:3 (4:1, 2:0, 3:2) in se tako revanžiralo za nedavni poraz, ko je v Bad Tölzu izgubilo z rezultatom 3:6.

»Premiera« v innsbruškem olimpijskem stadionu so se udeležili tudi številni novinarji in strokovnjaki iz ostalih predelov Avstrije in iz sosednjih držav, razumljivo ne toliko zaradi hokejske tekme, marveč z namenom, da si ogledajo ureditev in funkcioniranje novega umetnega drsališča. Vsi so bili mnenja, da je stadion res nekaj edinstvenega, domačini pa se že veselijo prihodnjih prireditev, med drugim tudi bližnjega srečanja s celovškim KAC, katerega nameravajo pošteno presenetiti — če že ne z zmago, pa vsaj s svojo novo ledeno areno.

Visoka zmaga Celovčanov

Celovski KAC je na domačih »tleh« spet enkrat slavil astronomsko zmago, ko je igral proti švedskemu klubu Janstorp IF. Švedski gostje seveda niso bili resen nasprotnik in so tudi sami že vnaprej računali z visokim porazom. Toda kljub temu je bilo le nekoliko pre-

več hudo: KAC je zmagal namreč 17:0 (5:0, 7:0, 5:0).

Za Celovčane je bila ta tekma dobra priprava na srečanje s starim rivalom innsbruškim IEV, ki je bil v gosteh zadnjo sredo. Toda kljub tej pripravi so doživeli presenečenje, kot ga verjetno nihče ni pričakoval. Že po sedmih minutah igre so namreč gostje iz »olimpijskega« Innsbrucka vodili s 4:0 in kljub naporom v zadnjem delu igre Celovčanom ni uspelo, da bi se izognili visokemu porazu 2:6.

NOGOMET

Italija — Sovjetska zveza neodločeno

V okviru tekmovanja državnih reprezentanc za evropski pokal sta ekipi Italije in Sovjetske zveze v rimskem olimpijskem stadionu pred 120.000 gledalci odigrali povratno tekmo. Igra je potekala v očitnem prevladovanju sovjetskih gostov, čeprav jim je le enkrat uspelo potresti mrežo nasprotnika. Gledalci zato z domačim moštvom nikakor niso bili zadovoljni, posebno še, ker je Italijanom uspelo doseči gol in s tem neodločen izid tekme šele v zadnji minuti igre.

Ker je Sovjetska zveza prvo srečanje v Moskvi z rezultatom 2:0 odločila v svojo korist, se je zaradi boljšega količnika golov kvalificirala v naslednje kolo tekmovanja.

Tekmo v Rimu so z velikim zanimanjem spremljali tudi predstavniki avstrijskega nogometa, kajti 15. decembra je spet na sporedu prijateljsko srečanje državnih reprezentanc Avstrije in Italije.

Dunaj premagal Berlin

V prijateljski tekmi sta se pomerili nogometni ekipi Berlina in Dunaja. Srečanje je bilo v Berlinu, kjer sta obe moštvi igrali precej izenačeno (prvi polčas 1:1) prav do zadnjih minut tekme, kajti šele dve minuti pred koncem je Dunajčanom uspelo doseči odločilni tretji gol in so srečno zmagali z rezultatom 3:2.

Uspešen obračun madžarskega nogometa

Madžarska državna nogometna reprezentanca je v nedavni igri proti Vzhodni Nemčiji odigrala svojo 400. mednarodno tekmo in je njen obračun od leta 1902 res uspešen. Dosegla je 222 zmag in 82 neodločenih izidov ter doživela le 96 porazov. Pri teh 400 tekmah so nasteli skupno 14 milijonov gledalcev.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 16. 11.: 8.05 Naš hišni vrč — 8.15 Orkestrski koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 „Osajski menih“, pripovedka — 15.45 Knjižni trg — 16.00 Poznaš Koroško — 17.00 Popoldanski koncert — 18.55 Sport — 20.15 Ekumenski koncil — 20.40 Koncert Dunajskih filharmonikov.

Nedelja, 17. 11.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Zabavni orkester radia Salzburg — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba ob petih — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.00 Sport — 19.45 Zabavna oddaja — 20.10 „Na repu kometa“ — 21.20 Na lepi modri Donavi.

Ponedeljek, 18. 11.: 8.15 Knjige za božično darilo — 8.30 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Komarna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Ljudska glasba — 17.00 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladina in film — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Citati in razumeti — 20.30 Staroavstrijska slikanica — 21.15 Za mesto in deželo, zabavna oddaja.

Torek, 19. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba Josepha Haydna — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Knjige za božično darilo — 15.45 Ljudstvo in domovina — 16.00 Operni koncert — 17.00 Koncert pri kavi — 18.25 Če mene vprašate — 19.00 Srečna Avstrija — 19.15 XY ve vse — 20.15 „Velika storija“, slušna igra — 21.30 Cole Porterjeve melodije.

Sreda, 20. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.30 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Knjižni kotiček — 15.45 Predstavljam vam: Erwin Kotzum — 16.05 Glasba za mladino — 17.00 Popoldanski koncert — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Olimpijske igre v Innsbrucku — 20.15 Orkestrski koncert.

Četrtek, 21. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Majhen koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Ura pesmi — 16.00 Jazz — 17.00 Popoldanski koncert — 17.05 Kmečka oddaja — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 Popevke — 20.15 Zabavna oddaja — 21.00 Za filateliste — 21.10 Ljudske pesmi in plesi.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na poli — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Sport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 16. 11.: 7.20 Jutranja glasba — 9.00 Melodije, ki jih nikdar ne pozabimo — 9.45 Zabavni zvoki — 10.00 Solška oddaja — 11.00 Ljudske pesmi — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Godba na pihala — 15.15 Znani umetniki — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Popevke — 18.00 „Kurtizane v pragozdu“, življenjski Elise Lynch — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.25 Kaj slišimo danes zvečer — 20.15 Avstrijska Hilarada — 21.45 Sport.

Nedelja, 17. 11.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.15 Anton-Dvorak-koncert — 13.20 Za avtomobiliste — 14.20 Orkester Mantovani igra znane operne melodije — 15.00 Ljudstvo in domovina — 16.00 Glasba ne pozna meja — 18.00 Popevke — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 21.15 Bližina in oddih.

Ponedeljek, 18. 11.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Solška oddaja 11.00 Nepozabna ljudska glasba — 13.30 Za prijatelja melodij — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Solška oddaja — 15.30 Zaljubljene gosli — 16.00 Otroška ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Od popevke do popevke — 19.30 Verdijeva opera „Aida“.

Torek, 19. 11.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Solška oddaja — 11.00 Danes je veselo — 13.20 Teden pri Zdrženih narodih — 13.30 Znani orkestri — 15.00 Solška oddaja — 15.30 Dobro razpoloženi — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Popevke — 19.30 Max Schönherr: ob 60-letnici rojstva dirigenta in komponista — 21.00 Zabavna glasba.

Sreda, 20. 11.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Zabavna glasba — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Gor in dol po deželi — 15.30 Zabavna glasba — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Hišni zdravnik — 18.00 Popevke — 19.30 Halo! Teenagerjil — 20.15 Vseh devet — 21.55 Sport.

Četrtek, 21. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Solška oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Koncert Madžarskega komornega orkestra — 14.35 „Vaja“, pripovedka — 15.30 Hubert Deuringer in njegovi solisti — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke — 19.30 Muzikal na — 20.00 Vindobona, prekrasno mesto — 21.00 Tema števila ena: Znanost.

Petek, 22. 11.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Solška oddaja — 16.30 Glasba Nica Dostala — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 19.30 „Gospod Orifile“ — 21.00 Mi in gore — 21.25 Tretje znamenje.

Slovenske oddaje

Sobota, 16. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.25 Na dom obujaj mi spomin... (Vovbre) Nedelja, 17. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 18. 11.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda. Kar po domače. 10 minut za športnike — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 19. 11.: 14.15 Poročila, objave. Poje moški zbor SPD „Zarja“ iz Zelenke Kaple. Iz ljudstva za ljudstvo: Ana Paulič iz Zelenke Kaple (3.).

Sreda, 20. 11.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zagramo.

Četrtek, 21. 11.: 14.15 Poročila, objave. Solistična glasba. S knjižne police.

Petek, 22. 11.: 14.15 Poročila, objave. Od pelka do pelka po naših krajih in pri naših ljudeh. Popevke za mlade ljudi.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m

UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz
Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vlak dan nava popevka — 11.00 Oddaja za voznike in polnke melarnih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napeti za prijetno popoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vlak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevniki.

Sobota, 16. 11.: 8.05 Vedre melodije za konec tedna — 9.25 Slovenski glasbeni umetniki mladim poslušalcem — 10.15 Mali narodni zabavni ansambli — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 V narodnem tonu — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Glasbeni sejmi — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Ameriški pred mikrofonom — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Recitali znamenitih opernih pevcev — 20.00 Od glasbene revije do twista — 21.00 Sobotni ples — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 17. 11.: 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.45 Pesmi za mladino — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši — 11.50 Zabavna glasba — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Glasba iz znamenitih oper — 15.05 Nekaj melodij, nekaj ritmov — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Iz tisoč in ene noči — 17.05 Hammond orgle — 18.26 Zvočna paleta — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Znamenite operne predstave.

Ponedeljek, 18. 11.: 8.05 Virtuozji sami in v dvojje — 8.35 Poje Gorenjski vokalni kvintet — 8.55 Za mlade radovedneže — 10.15 Iz Haydnove opere „Richard Orlando“ — 12.05 Zabavna glasba — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Glasbeni sejmi — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 17.05 Iz opernega albuma — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Zvočni moziak — 20.00 Studio Beograd: Hector Berlioz, Requiem.

Torek, 19. 11.: 8.00 V domačem tonu — 8.30 Popevke in melodije — 9.25 Odlomki iz slovenskih oper — 10.15 Igrajo veliki plesni orkestri — 12.05 Zabavna glasba — 12.40 Lepe melodije — 13.30 S polji po Orientu — 14.35 Pester spored slovenskih narodnih pesmi — 15.30 V torek nasvidenje — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 18.45 Na mednarodnih križprijih — 20.00 Poje zbor „Branko Kršmanović“ iz Beograda — 20.20 Radijska igra — 21.30 Sereadni večer.

Sreda, 20. 11.: 8.05 Jutranji diverzimento — 9.25 Glasba ob delu — 10.45 Clovec in zdravje — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Trio Dorka Škoberneta — 12.40 Lepe melodije — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Skladbe domačih skladateljev — 14.35 Znana in priljubljena — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana — 17.05 Friderik Chopin, skladatelj — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Srbske in hrvatske partizanske pesmi — 18.45 Ljudski parlament — 20.35 „Cavalleria rusticana“, opera.

Četrtek, 21. 11.: 8.05 Iz oper in baletov — 9.25 Slovenski pevci, orkestri in ansambli zabavne glasbe — 10.15 V ritmu polka in vlačke s pihalno godbo — 12.25 Orkester harmonik DPD Svoboda Sl. Vid in mali narodni zabavni ansambel Miška Hočevarja — 12.40 Lepe melodije — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Majhni zabavni ansambli — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Lahka glasba — 21.00 Večer umetniške besede.

Petek, 22. 11.: 8.05 Dva venčka narodnih v priredbi Filipa Bernarda — 8.30 Majhni zabavni ansambli — 8.55 Pionirski tednik — 10.15 „Scena v ječi“ — 10.35 Novosti na knjižni polici — 12.05 Zabavna glasba — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Plesi za klavir, violino in orkester — 14.35 Lepe melodije, iskrene čestitke — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Petkova glasbena popoldne — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Poje učiteljski pevski zbor — 18.30 Pripoveduje Bojan Adamič — 20.00 Revijška glasba — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Iz slovenske violinske glasbe — 21.00 Hammond orgle — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

TELEVIZIJA

Sobota, 16. 11.: 15.00 Za otroke od 11 let: Med cirkuško kupolo in manežo — 15.30 Za družino — 15.55 Lepa dunajska glasba — 18.30 Poročila — 18.33 Kaj vidimo novega? — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.40 Oknar — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Glasba na Broadwayu — 21.15 Utopljena raca, kriminalni film — 22.10 Poročila.

Nedelja, 17. 11.: 17.00 Za otroke: Svet mladine — 17.30 Ljudje od danes — 19.00 Sedem dni svetovnih dogajanj — 19.20 Zanimala vas bo — 19.30 Družina Lelner — 20.00 Poročila — 20.15 Kriminalna igra — 21.40 Aktualna reportaža — 22.20 Poročila.

Ponedeljek, 18. 11.: 18.30 Poročila — 18.33 Nazare, vas ribičev na Portugalskem — 19.00 Sport — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Vse moje živili — 21.00 Horizonti.

Torek, 19. 11.: 18.30 Poročila — 18.33 Zveneči portret iz Nemčije — 19.00 Tip-revija — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Theo Lindgen predstavlja — 20.00 „Prodana nevesta“, opera — 23.00 Poročila.

Sreda, 20. 11.: 17.00 Za otroke od 5 let: Pavliha — 17.45 Za družino — 18.30 Poročila — 18.33 Dva Sveta iz Kurina in Stockholm — 19.00 Tip-revija, nato slike iz Avstrije — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Vaš nastop prosimo — 21.00 Ingrid Bergmann, filmski genij — 21.15 Cirkuška tragedija — 22.45 Poročila.

Četrtek, 21. 11.: 18.30 Mamica je najboljša — 19.00 Tip-revija — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Dame iz sobe štev. 509, zabavna oddaja — 21.45 Hvalnica dežele — 22.15 Poročila.

Petek, 22. 11.: 18.33 Mehiške melodije prinaša karneval, življenje in dogajanje v Mehiki — 19.00 Tip-revija — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 „Majhne lisice“, igra — 22.30 Poročila.

Postiljak 124.

Ta teden vam priporočamo:

Za ljubitelje zgodovinskih romanov

- Fran S. Finžgar: **POD SVOBODNIM SONCEM**, povest davnih dedov, 464 str. polusnje 85 šil.
- Oskar Hudaes: **KRIŽAR LENART**, zgodovinski romn iz 15. stoletja, 568 str. ppl. 91 šil.
- Juž Kozak: **ŠENTPETER**, zgodovinski roman iz stare Ljubljane, 432 str. pl. 55 šil.
- Janko Moder: **SVETA ZEMLJA**, kronika slovenskega rodu, 544 str. pl. 50 šil.
- Jože Pahor: **SERENISSIMA**, zgodovinski roman iz 16. stoletja, 352 str. ppl. 38 šil.
- Ilka Vaštetova: **SVET V ZATONU**, zgodovinski roman o starih Slovanih 260 str. br. 18 šil.

KNJIGE O VELIKIH LJUDEH

- Ilka Vaštetova: **ROMAN O PREŠERNU**, življenjska pot največjega slovenskega pesnika, 464 str. pl. 95 šil.
- Kasimir Edschmid: **SIMON BOLIVAR**, roman o osvoboditelju Južne Amerike, 532 str. pl. 57 šil.
- Gerhart Ellert: **ATILA**, življenjska pot hunskega vojskovodje in kralja, 284 str. pl. 70 šil.
- Lion Feuchtwanger: **GOYA ALI TRNOVA POT SPOZNANJA**, roman o velikem slikarju, 566 str. in 30 slik. prilog. ppl. 80 šil.
- Zsolt Harsanyi: **MADŽARSKA RAPSDIJA**, roman o skladatelju Franzu Lisztu, 386 str. ppl. 58 šil.
- Arthur Luther: **DEMON**, roman o ruskem pesniku Lermontovu 452 str. pl. 38 šil.
- Klaus Mann: **SYMPHONIE PATHETIQUE**, roman o velikem skladatelju Čajkovskem, 322 str. pl. 39 šil.
- Gaj Svetonij Trankvil: **DVANAJST RIMSKIH CESARJEV**, življenje vladarjev starega Rima, 392 str. in 10 slik prilog. pl. 82 šil.
- Ilka Vaštetova: **IZOBČENEC**, roman o slovenskem pisatelju Janezu Trdini, 390 str. ppl. 78 šil.
- A. Vinogradov: **TRI BARVE ČASA**, roman o francoskem pisatelju Stendhalu, dve knjigi skupno 600 str. br. 30 šil.
- Franc Grivec: **Slovenska blagovestnika sv. CIRIL in METOD**, 246 str. in 9 slik. prilog. pl. 78 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse